

ÖREBRO UNIVERSITET

Institution för juridik, psykologi och socialt arbete

Socialt arbete

Examensarbete

Kandidatnivå, 15 högskolepoäng

VT 2019

Ensamkommande ungdomars upplevelse av gymnasielagens inverkan på deras integration

Författare:

Khazemi, Ahmadshah

Klawatsch, Reza

Handledare:

Moberg Stephenson,

Maria

Abstract

The purpose of this study is to research the integration of the unaccompanied young people in Sweden and how the so-called law on upper secondary education (gymnasielagen) affects their integration. A qualitative method was used to gather the data for this study, altogether four unaccompanied young people were interviewed. The result was analyzed based on, *integration social capital* and *inclusion/exclusion*. The results show that the law on upper secondary education plays an important role in the inclusion of unaccompanied young people which give them an opportunity to stay in Sweden and complete their studies on an upper secondary education level. This study, as much other research, also finds that social support has a great importance in the unaccompanied young people's integration. Participation in social activities such as school, leisure activities and in other contexts is of great importance for unaccompanied young people's integration. Unaccompanied young people's social activities have increased after they have received a residence permit. Another conclusion is that the law on upper secondary education has also led to an uncertain future because it only issues temporary residence permits. The unaccompanied young people express anxiety about their future and do not really know what will happen when the temporary residence permit expires or if they do not manage the school. The law on upper secondary education requires that the unaccompanied young people must find a job within six months after their upper secondary education in order to extend their residence permit which also worries them.

Keywords: unaccompanied children, unaccompanied youth, integration, social capital, inclusion/exclusion.

Sammanfattning

Syftet med denna studie har varit att undersöka ensamkommande ungdomars integration i Sverige och hur den så kallade gymnasielagen påverkar deras integration. En kvalitativ metod har använts där sammanlagt fyra ensamkommande ungdomar i åldern arton år och uppåt intervjuats. Resultatet har analyserats utifrån begreppen *integration*, *socialt kapital* samt *inklusion/exklusion*. Resultatet av denna studie visar att den så kallade gymnasielagen har spelat en viktig roll i de ensamkommande ungdomarnas integration då de upplever att de har fått en ny chans att få stanna i Sverige och slutföra sina gymnasiestudier. Denna studie, liksom mycket annan forskning, har också funnit att socialt stöd spelar en viktig roll i ensamkommande ungdomarnas integration. Deltagande i sociala aktiviteter som skolan, fritidsaktiviteter samt andra sociala sammanhang är också viktigt för deras integration. Det visar sig att ensamkommande ungdomars sociala aktiviteter har ökat efter att de har fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen. Ytterligare har denna studie funnit att gymnasielagen har lett till en oviss framtid eftersom den endast utfärdar tillfälliga uppehållstillstånd. Ensamkommande ungdomar som har fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen uttrycker en oro kring sin framtid och vet inte riktigt vad som kommer att hända efter att deras uppehållstillstånd gått ut. Gymnasielagen kräver också att ungdomarna måste genomföra och klara gymnasiet samt att inom sex månader efter gymnasiestudierna ordna en fast anställning för att få sitt uppehållstillstånd förlängt vilket också oroar ungdomarna.

Förord

Vi vill tacka de ungdomar som har ställt upp och berättat om sina upplevelser, tankar och känslor för denna studie. Utan er hade denna studie inte varit möjligt att genomföra.

Vi vill också tacka vår handledare, Maria Moberg Stephenson, som med stort engagemang och goda erfarenheter hjälpt oss i denna studie.

Ett stort tack till oss själva för inspiration och uppmuntran som vi givit varandra genom arbetets gång.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3. Begreppsförklaringar	2
3. 1. Ungdom	2
4. Bakgrund och lagstiftning	2
4. 1. Sveriges asyllagstiftning	2
4. 2. Gymnasielagen	3
5. Tidigare forskning	4
5. 1. Skolan och utbildning	4
5. 2. Socialt stöd	4
5. 3. Hälsa	5
5. 4. Boende	6
5. 5. Socialt arbete	6
5.6. Arbete	7
5.7. Tendenser och brister i tidigare forskningar	7
6. Teoretiska utgångspunkter	8
6.1. Integration	8
6.2. Inklusion och exklusion	8
6.3 Socialt kapital	9
6.4 Begreppens relevans	10
7. Metod	11
7. 1. Hermeneutisk utgångspunkt	11
7. 2. Datainsamlingsmetod	11
7. 3. Urval	11
7. 4. Presentation av informanter	12
7. 5. Genomförande	12
7. 6. Etik	13
7. 7. Reliabilitet	14
7. 8. Validitet	14
7. 9. Generaliserbarhet	15
8. Resultat och analys	15
8.1. Sociala kontakter	15
8. 2. Skola och utbildning	18

8.3. Framtiden	21
9. Diskussion om resultat och slutsats	23
9.1. Bidrag till socialt arbete	25
10. Referenser	27
12. Bilaga 1	30

1. Inledning

Integration anses vara viktigt när en individ kommer till ett nytt land. Det krävs mycket av både individen och samhället för att man ska kunna komma in i samhället samt känna sig en del av samhället. Att integrationspolitiken har "misslyckats" i Sverige har varit ett omdiskuterat ämne den senaste tiden. Dock råder delande meningar om vad detta misslyckande består av är. Integration innebär avsaknad av diskriminering och tillgång till makt och inflytande på lika villkor för alla (Kamali, 2006). Under de senaste åren har diskussionen om ensamkommande barn och ungdomars integration varit aktuell både på det allmänna men också på den politiska arenan. Integrationsprocessen kan påverkas av samhällets regler och lagar då nyanlända som väntar på beslut från Migrationsverket även får vänta med att komma in i samhället.

Det kom många asylsökande migranter under 2015 till Sverige i jämförelse med tidigare år som ledde till förlängda handläggningstider och förändring i migrationspolitiken. En grupp som påverkats av detta var ensamkommande barn och ungdomar som på grund av långa handläggningstider hann bli myndiga och möjligheten för dem att stanna i Sverige minskade samtidigt som antalet personer som fick avslag på sin asylansökan ökade. Majoriteten av de ungdomar som hade ett avslagsbeslut från Migrationsverket hade etablerat sig i Sverige och börjat studera på gymnasiet. Den 1 juli 2018 kom en ny lag, den så kallade gymnasielagen som skulle ge ensamkommande ungdomar en ny chans för att få uppehållstillstånd för gymnasiestudier (Migrationsverket, 2018). I samband med den nya gymnasielagen har hemlösheten bland ensamkommande ungdomar ökat då varken Migrationsverket eller socialtjänsten kunnat hjälpa dem att hitta boende. Aftonbladet (2018) skriver att många ensamkommande ungdomar inte har rätt till bostad under tiden de väntar på ett beslut från Migrationsverket vilket gör att många av dessa ungdomar bor hos kompisar, utomhus eller på natthärbärgen. Detta har blivit ett samhälleligt problem eftersom gruppen lätt kan hamna i kriminalitet. Enligt en rapport från Ekot rekryteras ensamkommande ungdomar till kriminella gäng där hemlösheten anses vara en av de största orsakerna (Sveriges Radio, 2018).

Flertalet studier kring ensamkommande barn och ungdomars integration har gjorts tidigare. Lundberg och Dahlquist (2012) beskriver i sin forskning om ensamkommande barn och ungdomars asylprocess i Sverige och deras levnadsvillkor. Forskarna framlägger ensamkommande barn och ungdomars upplevelser av asylprocessen och hur det påverkar deras liv och deras integration i det nya samhället (Lundberg & Dahlquist, 2012). Lummert (2012) menar att med rätt hjälp och stöd kan ensamkommande ungdomar komma in i samhället samtidigt som de behåller deras kulturella identitet. Därmed krävs det omfattande, ofta långsiktiga strategier som involverar stödinsatser från samhället, familjehem och människor som har erfarenhet av en lyckad integration (Lummert, 2012). Wimelius, Eriksson, Isaksson och Ghazinour (2017) skriver om huruvida mottagandet av och samverkan mellan olika organisationer bidrar till integration av ensamkommande barn och ungdomar. Studien finner att brist på en konkret avgränsning av integration på politisk nivå, strukturella förutsättningar i exempelvis skolor samt brist på långsiktiga uppföljningar av arbete med ensamkommande barn och ungdomar hämmar integrationen. Efter att ungdomarna lämnar vården finns det inga uppföljningar på resultatet av det arbete som har genomförts med dem. Detta väcker frågor som exempelvis huruvida ungdomarna är förberedda inför vuxenlivet, etableringsförmågan hos ungdomarna för att komma in i samhället, den sociala kontakten, förmågan att skaffa jobb eller utbildning. Alla dessa frågor har utrymme för vidare studier för att få dessa ungdomars röst hörda (Wimelius, Eriksson, Isaksson & Ghazinour, 2017). Detta är en del av forskningen som har fokuserat på ensamkommande barn och ungdomars integration. Dock saknas studier kring gymnasielagens inverkan på ensamkommande ungdomars integration efter att de fyllt arton år.

Mot bakgrund av att gymnasielagen ger en ny chans för ensamkommande ungdomar att fortsätta vidare med sina studier i Sverige, medför lagen vissa nackdelar som påverkar ensamkommande ungdomars integration. Ett exempel är bostadskrisen bland ensamkommande ungdomar, vilket lämnar majoriteten av dem utan bostad. Samtidigt är ungdomarna i en övergångsperiod från omvårdnad till att klara sig själva i samhället. Idag finns få studier kring hur ungdomars integration efter att de fyllt arton år ser ut. I och med detta argumenteras att denna studie behövs för att undersöka dessa ungdomars integration.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka integrationen bland ungdomar som har erfarenhet av att vara ensamkommande och hur den så kallade gymnasielagen påverkar deras integration. För att besvara studiens syfte har följande frågeställningar utformats:

- Hur upplever ungdomar den egna integrationen i Sverige?
- Vilken betydelse har gymnasielagen för ensamkommande ungdomars integration?
- Vilka andra faktorer upplevs vara viktiga för ensamkommande ungdomars integration?

3. Begreppsförklaringar

I detta kapitel kommer begreppen ungdom definieras.

3. 1. Ungdom

Under år 2015 kom 70 384 barn och ungdomar till Sverige varav 35 369 av dessa var ensamkommande barn och ungdomar (Migrationsverket, 2016). Ensamkommande barn och ungdomar innefattar personer som är under arton år och som kommit till Sverige utan sina föräldrar eller vid ankomsten står utan vårdnadshavare eller ställföreträdare (Socialstyrelsen, 2016). På grund av långa väntetider på asylprocessen hann många av dessa ungdomar fylla arton år innan beslut var fattat. Denna studie fokuserar på just dessa ungdomar som idag är 18 år eller uppåt och som har berörts av gymnasielagen.

4. Bakgrund och lagstiftning

I detta kapitel kommer olika lagar som berör uppehållstillstånd i Sverige att redovisas.

4. 1. Sveriges asyilagstiftning

Migranter som sökte asyl i Sverige innan juli 2016 kunde på grund av skyddsgrunder såsom alternativt skyddsbehövande, övrigt skyddsbehövande och ömmande omständigheter få permanenta uppehållstillstånd eller tillfälliga uppehållstillstånd i minst tre år (Riksdagen, 2019). I juli 2016 trädde en tillfällig lag i kraft i samband med flyktingsituationen under 2015. Den tillfälliga lagen kommer att gälla till om med 1 juli 2019 och innebär begränsade möjligheter för asylsökande att få stanna i Sverige. Då vissa skyddsgrunder togs bort, infördes istället tillfälliga uppehållstillstånd (TUT), begränsad möjlighet till familjeåterförening och skärpt försörjningskrav vid familjeåterförening. Innan den tillfälliga lagen fick de flesta asylsökande som regel permanent uppehållstillstånd. De grupper som numera kan få asyl i Sverige genom den tillfälliga lagen är flyktingar, alternativt skyddsbehövande och kvotflyktingar (Migrationsinfo, 2019)

1. Med flykting menas “en person som tvingats fly på grund av etnicitet, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning, kön eller sexuell läggning, eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Detta i enlighet med FN:s flyktingkonvention, EU:s gemensamma regler och svensk lag” (Migrationsinfo, 2019)
2. Alternativt skyddsbehövande innebär “en person som löper risk att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller som civilperson löper en allvarlig risk att skadas på grund av väpnad konflikt. Detta i enlighet med EU:s gemensamma regler” (Migrationsinfo, 2019)
3. Kvotflykting “innebär att FN:s flyktingorgan UNHCR bedömer att en person har flyktingstatus i det område där personen befinner sig, oftast ett flyktingläger. Sedan vidarebosätts personen till Sverige genom en kvot som fastställs av riksdagen och regeringen. Kvotflyktingar får alltså uppehållstillstånd innan de kommer till Sverige, till skillnad från andra asylsökande som måste söka asyl när de anländer till Sverige” (Migrationsinfo, 2019).

Två skyddsgrunder för att få uppehållstillstånd togs bort i samband med den tillfälliga lagen, vilka är *övriga skyddsbehövande* och *synnerligen ömmande omständigheter*. Övriga skyddsbehövande syftar till personer som har behov av skydd på grund av yttre eller inre väpnad konflikt i hemlandet, känner rädsla för svåra övergrepp eller som inte kan återvända till sitt hemland på grund av miljökatastrof. Med synnerligen ömmande omständigheter menas att en person på grund av svår sjukdom inte kan återvända till sitt hemland (Migrationsinfo, 2019).

Majoriteten av ensamkommande barn som kom till Sverige under de senaste åren har påverkats av den tillfälliga lagen. De som vid ankomsten var minderåriga och som under Migrationsverkets handläggning för sina asylansökan hade hunnit fylla 18 år, eller som blev uppskriven i åldern, det vill säga åldern bedöms vara 18 år eller äldre, bedöms enligt den tillfälliga lagen. Detta trots att när lagen offentliggjordes var många av de ensamkommande barnen redan på plats i Sverige och hade redan gjort asylansökan. Den tillfälliga lagen ledde till sämre möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för individer som annars skulle kunnat omfattas av reglerna för övrigt skyddsbehövande eller synnerligen ömmande omständigheter. När det gäller ensamkommande ungdomar har den nya lagen troligen inneburit flera avslag på asylansökan och i samband med skärpning i Lag om mottagande av asylsökande (LMA 1994:137), står många unga utan boende och andra grundläggande behov (Röda Korset, 2018).

4. 2. Gymnasielagen

Den så kallade gymnasielagen trädde i kraft den 1 juli 2018 och innebär att individer som hade fått avslag på sin asylansökan fick en ny möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd för gymnasiestudier. Individer som omfattades av lagen var tvungna att uppfylla vissa kriterier för att kunna ansöka om uppehållstillstånd. Gymnasielagen gällde bara under en kort period då ungdomarna kunde ansöka från och med den 1 juli 2018 till och med den 30 september 2018 och därefter stoppades lagen, det vill säga att det inte gick att ansöka om uppehållstillstånd genom denna lag (Migrationsverket, 2018). För att omfattas av gymnasielagen skall följande krav vara uppfyllda av den sökande:

1. Asylansökan ska ha kommit in den 24 november år 2015 eller tidigare.
2. Den sökande är registrerad som ensamkommande barn vid ankomsten och blev anvisad till en kommun.
3. Den sökande ska ha varit 18 år eller äldre när denne fått beslut om utvisning.
4. Väntetiden ska ha varit minst 15 månader för att få ett beslut.

5. Den sökande studerar, har studerat eller syftar till att studera på gymnasienivå i Sverige.
6. Den sökande ska ha befunnit sig i Sverige vid ansökan (Migrationsverket, 2018).

Rätten till boende och ekonomisk ersättning skiljer sig åt under väntetiden beroende på hur den tidigare asylansökan ser ut för den sökande. De som har överklagat det tidigare beslutet och väntar på domstolsprövning har rätt till dagersättning och boende av Migrationsverket. De som ansökt om uppehållstillstånd genom gymnasielagen och att den sökandets tidigare asylansökan inte går att överklaga längre måste den sökande ordna boende på egen hand och kan ha rätt till dagersättning från den anvisade kommunen. De som har ett utvisningsbeslut, vilket är automatiskt stoppat i samband med ansökan genom gymnasielagen, har varken rätt till boende eller dagersättning. De som utvisningen har skjutits upp för kan ha rätt till dagersättning från den anvisade kommunen. Efter att den sökande fått sitt uppehållstillstånd för gymnasiestudier, måste denne förnya det varje år under tre års period. Den sökande har själv ansvar att ordna boende om denne inte bor kvar på Migrationsverkets boenden (Migrationsverket, 2018).

5. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer olika studier om integration bland ensamkommande barn och ungdomar redovisas.

5. 1. Skolan och utbildning

Lundberg och Dahlquist (2012) beskriver att skolan uppfattas mycket viktig för ensamkommande barn och ungdomar och beskrivs som nyckel till lärandet av språket, lära känna nytt folk och arbete. I studien framkommer också att ensamkommande barn och ungdomar upplever skolans struktur som dåligt eftersom de har separata klasser och avdelningar vilket innebär att det inte sker några interaktioner mellan de och svensktalande ungdomarna. En del som går i skolan tillsammans med svenska barn upplever att de har svårt att kommunicera och att svenska barn och ungdomar inte vill spendera tid med dem. Wimelius, Eriksson, Isaksson och Ghazinour (2017) beskriver i sin forskning att de uppdelningar som sker i skolor, exempelvis separata klasser och avdelningar för ensamkommande barn och ungdomar skulle kunna hämma integrationen och även kan leda till deras segregation eftersom det inte sker interaktioner mellan de och andra elever i skolan (Wimelius et al, 2017). Utöver detta anses skolan ha viktiga funktioner för barnens lärande men fungerar också som en social plattform. Sociala aktiviteter och socialt stöd beskrivs viktiga för ensamkommande barn och ungdomar i denna studie. Uppfattningar om framtida planer skiljer sig ensamkommande barn och ungdomarna emellan beroende på om de har uppehållstillstånd eller inte. De ungdomar som ännu inte har fått ett beslut på sin asylansökan och de som redan har fått uppehållstillstånd ser möjligheten till att lära sig språket, utbilda sig, få ett jobb samt bilda familj. Ungdomar som har fått avslag och utvisning känner en stor osäkerhet om framtiden (Lundberg & Dahlquist, 2012). Trots de svårigheter som ensamkommande barn och ungdomar brottas med, har de också anmärkningsvärda drivkrafter att gå framåt vilket präglas av deras önskan om att slutföra en utbildning, få ett jobb och skapa en ny familj (Thommessen, Corcoran och Todd, 2017).

5. 2. Socialt stöd

Lummert (2012) anser att ensamkommande ungdomar kommer vanligtvis under tonåren till det nya landet, därmed är de i ett skede i sin utveckling där kamratskap och stöd är särskilt betydelsefulla i deras liv. Även möjligheter till att ta kontakt med människor i sin egen kultur tycks vara viktigt i integrationsprocessen då de kan fungera som broar till den nya kulturen samtidigt som de bekräftar ursprungskulturen genom att delta i religiösa sammanhang och

kulturella firande. Genom att aktivt delta i sociala aktiviteter såsom skolan kan ensamkommande ungdomar integreras och dessutom få en ökad inblandning i gemenskapsgrupper i skolverksamheterna vilket leder till att ungdomarna blir självsäkra i sin integration (Lummert, 2012). Lundberg och Dahlquist (2012) belyser också vikten av socialt stöd, från exempelvis vänner och vuxna i vardagen för ett hälsosamt liv samt vikten av aktiviteter i fritiden för att ensamkommande barn och ungdomar ska känna att de har ett aktivt socialt liv i det nya samhället. Ensamkommande barn och ungdomar löper större risk för sårbarhet än de som kommer med sina familjemedlemmar (Thommessen et al, 2017; Celikaksoy & Wadensjö, 2017). Thommessen et al, (2017) menar att socialt stöd och socialt sammanhang är viktiga teman som bidrar till flyktingars välbefinnande. Socialt stöd och sociala aktiviteter möjliggör för ensamkommande barn och ungdomar att gå vidare i livet, det vill säga få utbildning, arbete och skapa en ny familj. Socialt stöd uppfattas som hopp för framtiden, komma undan från ångest samt en möjlighet för framtida relationer som bidrar till att skapa en ny familj (Thommessen, et al 2017).

Herz och Lalander (2017) skriver om ensamkommande ungdomar och deras ensamhet. Ensamkommande ungdomar har viktiga relationer som de både önskar och måste kunna behålla. Vissa av dessa relationer anses vara familj, vänner eller personal vid institutioner eller organisationer. Författarna menar att även om dessa ungdomar är ibland ensamma, ökar deras känsla av ensamhet genom att ta kontakt med systemet, det vill säga socialarbetare. Det på grund av att professionella socialarbetare får inte skapa hållbara relationer med ensamkommande ungdomar. Ensamkommande ungdomar känner sig också ensamma när de inte får kontakt med familj eller vänner som bor på andra platser. När de behandlas som ensamma eller isolerade, tenderar viktiga relationer att förbises. En annan viktig del av produktionen av ensamhetskänslan är den märkning som skapas. Märkning innebär att man skiljer dem från oss när det gäller behov, rättigheter och känslor. När ensamkommande ungdomar blir märkta som ensamma förstärks känslan av ensamhet och till och med skapar den ungas identitet (Herz & Lalander, 2017).

5. 3. Hälsa

Lundberg och Dahlquist (2012) menar att många av de ensamkommande barn och ungdomar beskriver väntetiden som lång och jobbig. Ovisshet under denna väntetid, det vill säga om de får uppehållstillstånd eller inte, upplevs som svår och energikrävande. En del av dessa barn och ungdomar drabbas av psykisk ohälsa på grund av långa väntetider genom sin asylprocess. Långa väntetiden och oförutsägbarhet om uppehållstillstånd leder också till att ensamkommande barn och ungdomar tappar motivationen till förändring och utveckling. Studien beskriver att uppehållstillstånd har en direkt påverkan på dessa barn och ungdomars hälsa (Lundberg & Dahlquist, 2012).

Carlson, Cacciatore och Klimek (2012) menar att ensamkommande barn och ungdomar ofta har traumatiserats av krig, våld, våldtäkt, mord och tortyr vilket orsakar psykiska ohälsa som exempelvis posttraumatisk stressyndrom (PTSD), ångest och depression. Traumatiska upplevelser kan även leda till andra problem såsom inlärningssvårigheter i skolan och anpassningsstörning. Traumatiska upplevelser kan även påverka dessa ungdomars personlighetsutveckling och formandet av en ny identitet. Ensamkommande ungdomar kan känna sig isolerade från både sin egen kultur men också från den nya kulturen de möter. Riskfaktorer som resultera i känslomässig- och beteendeproblem hos ensamkommande barn och ungdomar kan vara bland annat separation från sina föräldrar och familjemedlemmar, placering utanför sitt eget hem, traumatiska upplevelser av krig samt andra stressfaktorer som

exempelvis det nya språkets svårigheter, uppehållstillstånd, boende och ekonomi. Både nationella och internationella studier visar att ensamkommande barn och ungdomar trots deras traumatiska upplevelser har förmågan att återhämta sig. Individuella skyddsfaktorer är bland annat lätt temperament, intelligens, problemlösandeförmåga, kvinnligt kön samt tro på högre makt som exempelvis religiositet. Andra skyddsfaktorer som har identifierats på samhällsnivå är bland annat kontakt med sina familjemedlemmar, sociala relationer, socialt stöd, skolan och utbildning samt medlemskap i olika frivilliga föreningar som exempelvis kyrkor (Carlson et al, 2012).

5. 4. Boende

Mamanus och Thompson (2008) beskriver att ensamkommande ungdomar som är hemlösa har ökat risk blir för att utveckla symtom på posttraumatiskt stressyndrom. Förekomsten av traumarelaterade symtom bland hemlösa ungdomar som bor på gator utan sina familjer är cirka 18 %. Ungdomar som saknar grundläggande känslomässiga, familje-, samhälls- och kulturella stöd löper större risk för att utveckla symtom på trauma. Traumatiska symtom är ofta förknippat med andra sjukdomar som stämning, ångest och beteendestörning. Andra framträdande faktorer som traumatiska upplevelser av hemlösheten kan leda till är självskadebeteende i form av exempelvis missbruk, självmord och självmordsförsök (Mcmanus & Thompson, 2008). Vidare beskriver Mcmanus och Thompson (2008) att traumatiska erfarenheter under utvecklingsperioden, det vill säga under ungdomsåren, kan bland annat påverka ungdomars självkänsla, förmågan att relatera och känna tillit till andra, stresshantering, planering för framtiden och med mera. De skadliga effekterna av traumatiska upplevelser hämmar ofta hemlösa ungdomars psykosociala färdigheter som behövs för att komma ur hemlösheten. För hemlösa ungdomar är det viktigt att känna självständighet, ha makt och kontroll över sitt liv och de miljöer de befinner sig i. För att kunna hjälpa traumatiserade hemlösa ungdomar föreslår forskning att för det första erbjuda de grundläggande behoven såsom tak över huvud, mat, kläder och sjukvård innan de erbjuds terapeutiska insatser. Eftersom hemlösa ungdomars tillit till omgivningen skadas av traumatiska upplevelser behöver socialarbetare i första steg etablera ett förtroendeförhållande för att dessa ungdomar ska kunna bli benägna att ta emot andra insatser (Mcmanus & Thompson, 2008).

5. 5. Socialt arbete

Wimelius et al (2017) berättar att ett fungerande samarbete mellan olika lokala aktörer som exempelvis socialarbetare inom sociala organisationer, vårdnadshavare, boenden där barn och ungdomar är placerade, lärare och andra professionella som berörs av arbetet är grunden för en framgångsrik integration. Å ena sidan finns det inte någon konkret beskrivning av vad integration innebär och vad som ska uppnås med den på en politisk nivå vilket skulle kunna handleda den sociala organisationen på ett tydligt sätt. Å andra sidan sker knappt någon/några långsiktiga uppföljningar på det sociala arbetet som berör ensamkommande barn och ungdomar. Detta väcker många frågor som exempelvis: hur ungdomarna är förberedda inför vuxenlivet, etableringsförmågan hos ungdomarna för att komma in i samhället, den sociala kontakten, förmågan att skaffa jobb eller utbildning (Wimelius et al, 2017).

Socialarbetare betraktas av ensamkommande ungdomar som en åskådare som inte har en aktiv roll i deras liv. Dock när socialarbetare fattar ett beslut så påverkar detta beslut ungdomarnas liv på många olika sätt (Herz & Lalander, 2018). Socialarbetare spelar en viktig roll angående ungdomarnas integration då de kan hjälpa ungdomarna att hantera sina förflutna upplevelser, tillgodose befintliga behov samt att handleda dem mot framtiden (Kohli & Mather, 2003). För att socialarbetaren på ett bättre sätt ska kunna hjälpa ensamkommande ungdomar att utveckla

en känsla av tillhörighet och trygghet, är det också viktigt att en tillitsfull relation mellan ensamkommande och socialarbetare etableras (Deveci, 2012).

Studien som gjorts av Lalander och Raof (2016) om ensamkommande barn och ungdomar integration beskriver att ensamkommande barn och ungdomar ses som en råmaterial som i första hand måste disciplineras och anpassas efter de svenska riktlinjer. Ensamkommande ungdomar behandlas och socialiseras på ett "svenskt" sätt för att de ska bli självständiga "vuxna". Denna socialisationsprocessen medför maktutövande som skapar en frustration hos ungdomarna eftersom de å ena sida känner sig som "andra" och å andra sida behandlas som ett barn (Lalander & Raof, 2016).

5.6. Arbete

Lummert (2012) menar att ensamkommande barn och ungdomar är mer kapabla och motståndskraftiga vad gäller arbetsvilja och att hitta jobb i jämförelse med ungdomar som kom tillsammans med sina föräldrar till Sverige. En förklaring kan vara att ensamkommande barn och ungdomar står under mer ekonomiskt tryck och måste arbeta för att hjälpa och stödja familjemedlemmar i hemlandet. En annan förklaring är vistelsetiden i Sverige som i hög grad påverkar sannolikheten för sysselsättning, då ju längre en individ har varit i Sverige, desto mer sannolikt är det att de anställs. Vilket troligen beror på faktorer som är relaterade till utbildning i Sverige och språkkunskaper, men också på grund av faktorer såsom bättre kunskap om det svenska samhället samt arbetsmarknaden. Ensamkommande ungdomar kommer med överlevnadsfärdigheter och på många sätt kan de redan fungera självständigt. De behöver dock specifika kunskaper och färdigheter för att klara sig i det nya landet. Dessa omfattar arbetsmarknadskunskaper och karriärråd, budgetering och privatekonomi, förmågan att navigera i offentliga transportsystemen och hushållning (Lummert, 2012). Arbete anses vara en bidragande faktor för välbefinnande, eftersom det leder till ekonomisk tillgång och sociala resurser. Å andra sidan finns kompetenskrav, kvalifikationskrav och diskriminering av arbetsgivare som begränsar möjligheten till att komma in i arbetsmarknaden, vilket i sin tur har en negativ inverkan på ensamkommande barn och ungdomars välbefinnande (Celikaksoy & Wadensjö, 2017).

5.7. Tendenser och brister i tidigare forskning

De valda vetenskapliga studier som har presenterats ovan anses vara relevanta till den målgrupp som denna studie syftar till. Ovanstående forskare har studerat ensamkommande barn och ungdomars integration ur olika synvinklar. Det finns både tendenser och brister i den tidigare forskningen som har en stor relevans för föreliggande studie. Ett exempel på en tendens som tidigare forskning poängterar är skolan som fyller en viktig funktion för ungdomars integration men det finns vissa komponenter som skapar hinder för integrationen. Ett exempel är separerade klasser mellan ensamkommande och svenska ungdomar. En annan tendens som spelar en viktig roll för ensamkommande ungdomars integration är socialt stöd. Ett tomrum som kan identifieras i tidigare forskning är bland annat att ingen av dessa studier har fokuserat på ensamkommande barn och ungdomars integration efter att de fyllt arton år, det vill säga efter att deras placeringar upphört och de måste klara sig på egen hand. Ytterligare en tydlig brist som kan identifieras i ovanstående studier är att ingen av dem har fokuserat ensamkommande ungdomars integration utifrån gymnasielagen vilket denna studie syftar till att studera.

6. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer att begreppen inklusion, exklusion och socialt kapital definieras, vilket är de teoretiska utgångspunkterna för denna studie.

6.1. Integration

Integration enligt Kamali (2006) innebär att det inte förekommer någon form av strukturell/institutionell diskriminering och att individer i ett samhälle får lika förutsättningar och möjlighet oavsett sin etnicitet. Institutioners och organisationers handlingar, det vill säga normer och riktlinjer, kan vara diskriminerande vilket skapar ett system som uteslutar och exkluderar vissa grupper från makt och inflytande. Ett sådant system som leder till andrafiering och hierarkiskt rangordnade kategorier, det vill säga skapar ett "vi" som är den integrerande och överlägsna samt ett "de" som ska integreras och som är underlägsna. Andrafieringen innebär mest om makt och kontroll där den överordnade majoritetsgruppen genom makt och kontroll tillhandahåller de materiella resurser och privilegiet samt upprätthåller den som ett rationellt hierarkiskt sammanhang. På detta sätt skapas en hierarki där olika grupper av individer tar olika positioner i relation till varandra. Det innebär att ju mer minoritetsgrupper anpassar sig till majoritetssamhället och dess värderingar desto bättre förutsättningar får de att ta del av makt och inflytande i samhället (Kamali, 2006).

En annan synvinkel som Kamali (2006) ger till ökad förståelse för integration är maktförhållanden mellan olika grupper. Tillgång till makt och inflytande i samhället är viktigt för integration för att individer ska kunna förverkliga sina drömmar och planer. Tillgång till makt och inflytande kan inte förenklas till att ha arbete och bli självförsörjande utan det handlar mer om individers möjligheter för att kunna påverka samhället och egna livsvillkor. Vidare utgör individer en del i ett strukturellt och institutionellt sammanhang där olika möjligheter att ha tillgång till maktmedel skapar ojämlika livsvillkor och ojämlikheter. Det är med andra ord de privilegierade grupper i samhället som har kontroll över institutionella och strukturella maktmedel, vilket skapar ojämlika villkor till att ha tillgång till makt. Exempelvis är socialsekreterare, lärare eller arbetsgivare individer med institutionell maktmedel som har mer makt än klienten, eleven och arbetstagaren. Därför handlar integration också om att ha tillgång till makt och inflytande på lika villkor för alla individer (Kamali, 2006).

6.2. Inklusion och exklusion

Jönhill (2012) definierar begreppet inklusion och exklusion utifrån kommunikation och ur ett kontextuellt perspektiv. Han menar att eftersom människor är sociala kommunikativa varelser är det fördelaktigt och för de flesta nästan livsviktigt att vara inkluderade i sociala system. Speciellt i det moderna samhället är det inte endast fördelaktigt utan också nödvändigt för individen att ingå i en rad sammanhang eller sociala system. Som barn ingår individen i skolsystemet, som vuxen i en arbetsgrupp och så vidare (Jönhill, 2012). Inklusion och exklusion handlar om individens tillhörighet eller icke-tillhörighet till sociala system. Skillnaden mellan inklusion och exklusion kan innebära att individen antingen är inkluderad i ett system eller exkluderad från det. Vidare kan det sägas att inklusion och exklusion är ofullständiga begrepp i den meningen att de alltid avser bestämda sociala system, exempelvis en viss institution men inte någon annan, en viss grupp men inte någon annan grupp, en viss situation eller tidpunkt men inte för alltid eller alla situationer och så vidare (Jönhill, 2012).

Jönhill (2012) menar att i dagens samhälle tar individer olika roller i samband med sina funktioner. Flertalet individer ingår i en familj, tillhör en arbetsgrupp via sin anställning, personen kanske tillhör flera kompisgrupper, tillhörighet till olika föreningar som exempelvis

bostadsförening eller andra politiska partier och så vidare. Familjen eller personer som tillhör dessa grupper, arbetsorganisationer eller föreningar behöver i normalfallet inte höra till varandra. Med andra ord menar Jönhill (2012) att dessa olika system med dess olika individrelationer inte ingår i en helhet. De tillfällen individen inte har tillgång till ett sådant system, skapas förväntningar hos individen om att hen ska vara eller bli inkluderade i ett sådant socialt system, vilket i sin tur innebär att man inte vill hamna utanför och bli exkluderade. Sociala problem kan vara ett resultat av exklusion, det vill säga effekter av att hamna utanför som exempelvis hemlöshet, arbetslöshet, särbehandling och så vidare. Jönhill (2012) skriver också att det inte alltid är så att alla typer av inklusion är önskvärda. Till exempel vill man inte tillhöra en arbetsgrupp, en förening eller en kompisgrupp som man inte alls trivs med. I sådana situationer önskar man att stå utanför det otivsamma sociala systemet (Jönhill, 2012).

Madsen (2006) definierar också begreppen och menar att genom aktiv eller passiv handling kan en individ hållas utanför eller medräknas i helheten. Madsen (2006) uppmärksammar även vikten av social exklusion och inklusion i samhället och förklarar att ungdomar som befinner sig i fattigdom och arbetslöshet är socialt exkluderade, vilket innebär ett bristfälligt deltagande i det samhälleliga livet. Social exklusion har också en negativ inverkan på utvecklingen och lärandet hos ungdomar som har upplevt socialt exkluderandet. Med social inklusion menas att ha rätten att delta i samhällets allmänna institutioner oavsett etnisk härkomst, social bakgrund eller särskilda behov. Social inklusion är också ett tecken för sociala och pedagogiska ansträngningar för att utveckla social mångfald som avspeglas ute i samhället samt skapa förutsättningar för alla individers deltagande i samhället (Madsen, 2006). I sociala inklusionsprocessen betraktas socialt deltagande som en viktig förutsättning för lärande och utveckling som i sin tur medför social inklusion. Att delta i sociala sammanhang ställer också krav på sociala kompetenser hos individer som fungerar både inkluderande och exkluderande beroende på individers personliga egenskaper (Madsen, 2006).

Socialt exklusion i enlighet med Denvall, Heule och Kristiansen (2016) innebär att när individer lider av en kombination av sammanfogade problem som exempelvis arbetslöshet, dåliga kunskaper och färdigheter, låg inkomst, dåliga bostadsområde och hälsoförhållande samt svaga familjeband. I samhället finns gränsdragningar som både inkluderar och exkluderar individer. Gränsdragningen kan bli problematiskt när individer särbehandlas i ett samhälle. Särbehandlingen eller kategoriseringen av människor i ett samhälle kan innefatta allt från ekonomisk förmögenhet, bakgrund, språkkunskaper, samt etnisk och religiös tillhörighet. Dessa faktorer kan även bidra till samhällsklyftor vad gäller bostadsområde, då det finns både attraktiva och segregerade bostadsområden. Social exkludering bidrar också till utveckling av förutfattade meningar mellan olika samhällsgrupper om "oss och de andra" som bekräftar och upprätthåller ojämlikhet samt diskriminering i samhället. Social exkludering som exempelvis bostadssegregation eller andra typer av begränsningar för mindre privilegierade individer i samhället hämmar deras utveckling (Denvall, Heule & Kristiansen, 2016). På ett konkret sätt skriver Denvall, Heule och Kristiansen (2016) att individer som är exkluderade brukar lida av fattigdom, inte får sina fulla rättigheter som medborgare tillgodosedda samt att deras sociala band är skadade.

6.3 Socialt kapital

Socialt kapital är ett begrepp som har utvecklats av flera teoretiker såsom Bourdieu, Putman och Coleman. Därför kan begreppets definition särskiljas beroende på vilken teoretiker man utgår ifrån. Generellt handlar socialt kapital om att individer har förmånliga kontakter i sin omgivning som kommer till godo vid behov av dem (Starrin & Ronning, 2011). Både Putman och Coleman menar att socialt kapital har en avgörande betydelse i barns och ungdomars

utveckling. Tillit, nätverk och normer i familjen, skolan och kamratkretsen medför konsekvenser som påverkar barn och ungdomars möjligheter, beteende och deras utveckling. Familjens goda relationer till omvärlden, släktingar och till personer utanför familjens nätverk har en positiv inverkan på barn och ungdomars uppväxt och bildandet av socialt kapital. Barn och ungdomar har också själva en viktig roll i att skapa socialt kapital och använder det som en resurs vad gäller identitetsbildning och livsfasövergångar (Starrin & Ronning, 2011).

Socialt kapital spelar en viktig roll för människors integrationsprocess. Majoriteten av personer som kommer till ett nytt land skapar sociala nätverk med sina landsmän och engagerar sig i egna intresseorganisationer. Genom engagemanget i föreningslivet skapas socialt kapital, ju mer människor är engagerade i till exempel föreningar, danskurser eller klubbar, desto mer socialt kapital skapas. Två former av socialt kapital, *bonding* och *bridging*, är relevanta inom integrationsprocessen, som översatt till svenska heter sammanbindande (*Bonding*) och överbryggande (*Bridging*). Det sammanbindande sociala kapitalet handlar om att skapa nätverk med individer som i stor sett befinner sig i samma situation, medan överbryggande socialt kapital handlar om att vi skapar nätverk med individer som är olik oss själva. Sammanbindande socialt kapital skapar samhörighet och gynnar den kulturella identiteten, vilket har en viktig roll i integrationsprocessen. Genom att vara engagerad i det egna föreningslivet fungera också som verktyg för att öka förtroende för den demokratiska processen i samhället. Detta i sin tur leder till ökat intresse för att delta i övriga föreningar eller verksamheter utanför den egna föreningens kretsar, vilket ger en möjlighet till att skapa överbryggande socialt kapital som har en stor betydelse i integrationen. Genom det överbryggande sociala kapitalet inges människor likvärdiga tillgångar till resurser i samhället (Starrin & Ronning, 2011).

6.4 Begreppens relevans

Begreppet integration är av hög relevans i denna studie då den syftar till att undersöka informanternas integration i det svenska samhället. Integration handlar bland annat om makt, samhällsstruktur, diskriminering, kontroll och inflytande. Dessa spelar en stor roll i hur informanterna blir integrerade i samhället. Efter att vi genomfört intervjuer med informanter hittades olika teman utifrån deras svar. De mest återkommande teman i arbetet var vikten av att ha socialt nätverk och hur deras integration påverkades både innan och efter att gymnasielagen trädde i kraft. Begreppen inklusion och exklusion ger en bild av hur individer inkluderas i eller hamnar utanför samhället. Dessa begrepp utgår ifrån både samhällets och individers perspektiv och visar på hur individers integrationsprocess och utveckling kan påverkas av att hamna utanför samhället. Informanter i denna studie har erfarenhet av att hamna utanför samhällets system på grund av avslag på sina asylansökningar. De har också fått en möjlighet att återigen inkluderas i samhället genom gymnasielagen. Därför anses begreppen inklusion och exklusion vara av hög relevans.

Socialt kapital anses vara lämpligt att använda för att analysera ensamkommande barn och ungdomars sociala nätverk och dess betydelse för deras integration. De flesta av ensamkommande barn och ungdomar har inte sina föräldrar och släktingar med sig till Sverige. Deras sociala nätverk ersätts till en början av professionella socialarbetare och kompisar i Sverige. Sociala kontakter kan exempelvis skapas i skolan, föreningsliv, arbete eller genom fritidsaktiviteter. Dessa sociala nätverk utgör bland annat en viktig grund för ensamkommande ungdomars integration i Sverige. Att ta reda på hur socialt kapital kan vara behjälpligt i integrationsprocessen är intressant att utforska då de flesta informanter har uttryckt vikten av sociala kontakter med vänner och vuxna relationer. Därför anses socialt kapital vara relevant i detta arbete.

7. Metod

I detta kapitel kommer att framläggas en redovisning på hur arbetet har genomförts och vilka metoder som har använts för datainsamling.

7. 1. Hermeneutisk utgångspunkt

Den vetenskapsteoretiska inriktningen som har används i denna studie är hermeneutik. Hermeneutik är en socialvetenskaplig forskningsideal som används inom kvalitativa forskningen. Utgångspunkten i denna forskningsideal är att verkligheten eller sociala fenomen är inte objektiv och beroende av individens tolkningar. Verkligheten eller sociala fenomen är inte lika för alla människor i ett samhälle, därför behövs det en tolkning av dem för att förstå och söka en mening i dem (Andersson, 2014). Kunskap om sociala fenomen uppnås genom att tolka andras tolkningar, uppfattningar och förståelser. Inom hermeneutik används kvalitativa forskningsmetoder för att komma närmare individens upplevelser och uppfattningar (Gilje & Grimen, 2007). Hermeneutik strävar efter att komma närmre människors upplevelser, erfarenheter och uppfattningar vilket är en av de anledningarna till varför vi har valt hermeneutiken. Studiens syfte var att undersöka ensamkommande ungdomar upplevelse av det egna integration därför anses hermeneutik vara relevant i studien då vi försöker genom våra egna tolkningar förstå deras upplevelse av integration. Vidare används en hermeneutisk utgångspunkt främst inom kvalitativa intervjuer, vilket är relevant i vår studie då vi har genomfört en kvalitativ undersökning.

7. 2. Datainsamlingsmetod

Studiens syfte är att undersöka hur ensamkommande ungdomar upplever sin egen integration samt hur gymnasielagen har påverkat deras integration. I vår studie har vi valt att tillämpa en kvalitativ datainsamlingsmetod där vi använde oss av en halvstrukturerad intervjuform. Kvale och Brinkmann (2014) skriver att tillämpning av kvalitativ forskningsintervju syftar till att skapa förståelse av den levda vardagsvärlden ur informantens perspektiv och upplevelse av ett visst ämne. En kvalitativ datainsamlingsmetod ansågs vara av hög relevans eftersom vi ville få en förståelse för deras integration, vilket är det svårt att genomföra genom kvantitativa studier.

7. 3. Urval

I vår studie fokuserade vi på integration bland ensamkommande ungdomar som berörs av gymnasielagen, därför var urvalet av informanter målinriktat och vi vände oss till personer som hade fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen vid det tillfället studien genomfördes. Det pågick en politisk debatt om huruvida gymnasielagen skulle tillämpas innan lagen skulle träda i kraft. Av denna anledning valde vi att studera ensamkommande ungdomars integration som kom att beröras av gymnasielagen. Bryman (2011) skriver att ett målinriktat urval är en form av strategiskt urval där studiens syfte och frågeställningar styr hur matchning av urvalet skall ske.

För att komma i kontakt med ensamkommande ungdomar användes ett snöbollsurval, vilket innebär att forskare först tar kontakt med ett mindre antal människor som anses vara relevant för studiens tema och sedan använder de personerna för att komma kontakt med ytterligare respondenter (Bryman, 2011). I vårt fall tog vi kontakt genom att maila en chef på ett stödboende för ensamkommande ungdomar med ett informationsbrev som förklarade bland annat studiens syfte. Det visade sig att de ungdomar som placerades där inte hade fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen utan genom sin asylansökan. Dock fick vi tips om var vi kunde vända oss för att komma i kontakt med vår målgrupp och det var ett område där flera ur studiens målgrupp hade fått ett tillfälligt boende. I detta område fanns några lägenheter som

skulle rivas ned men fram tills nedrivningsdatumet kunde ungdomarna tillfälligt få bo där. Vi besökte detta område och det visade sig att det bara fanns några få ungdomar som bor där då vi kom i kontakt med bara tre stycken. Vi presenterade oss själva först och berättade anledningen till besöket. Flera av ungdomarna som bodde i detta område tackade nej till att ställa upp för en intervju. Vi lyckades till slut bestämma träff med en av dessa ungdomar för att kunna genomföra en intervju. Genom denna person fick vi kontaktuppgifter till fyra andra personer som hade fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen. I kontakten med dessa personer informerades de om studiens syfte och tillfrågades om de kunde tänka sig att ställa upp för en intervju. Två av dessa nya kontakter tackade ja för att ställa upp för en intervju. Dessa nya respondenter tillfrågades om de kände flera personer i samma situation som dem och om de kunde lämna kontaktuppgifter. Vi fick ytterligare tre kontaktuppgifter och en av de tackade ja för intervju. Totalt kontaktades tio stycken och fyra av dem hade möjlighet att ställa upp för intervju.

7. 4. Presentation av informanter

I vår studie har vi ändrat namnen på informanterna för att aidentifiera dem. Namnen de nämns vid genom hela arbetet är påhittade och respondenter heter någonting annat i verkligheten. Alla respondenter har fått tillfälligt uppehållstillstånd genom gymnasielagen.

- Hans är 20 år gammal och kom till Sverige under 2015 då han placerades i ett HVB-hem för ensamkommande ungdomar. Hans är född och uppvuxen i Iran men hans föräldrar är födda i Afghanistan. I dagsläget går han andra året på gymnasiet och läser på vård och omsorgsprogrammet. Hans jobbar som frisör vid sidan av studierna och är boxningstränare för personer med parkinsons sjukdom.
- Sarvar är 19 år gammal och är född och uppvuxen i Afghanistan och kom till Sverige under 2015. Idag går han andra året på gymnasiet och läser på vård och omsorgsprogrammet.
- Ali är 19 år gammal och är född och uppvuxen i Afghanistan och kom till Sverige under 2015. Han går till på språkintröduktion och förbereder sig inför gymnasiet.
- Abraham är 20 år gammal och är född i Afghanistan men uppvuxen i Pakistan och kom till Sverige under 2015. Abraham går andra året på gymnasiet och läser på El och Energiprogrammet.

7. 5. Genomförande

Vid intervjun ställdes frågor utifrån en intervjuguide med olika teman (se bilaga 1). Teman utformades utifrån studiens syfte och frågeställningar samt begreppet integration som beskrivs i regeringens definition av begreppet. Under varje tema hade vi olika intervjufrågor som ansågs vara relevanta för studiens syfte. Vi tog också hänsyn till informanternas situation och intresse när intervjufrågorna utformades. I en intervjuguide är det av stor betydelse att forskare skaffar sig en bild över informanternas upplevelse av vad som är viktigt för dem samt formulera frågorna som täcker de område forskaren är intresserad av (Bryman, 2011). De teman som formulerades berör skolan, bostadssituationen, fritid, ekonomiska förhållanden, arbete och sociala relationer samt gymnasielagens inverkan på ungdomarnas integration. Intervjuguiden diskuterades med vår handledare då det skedde vissa ändringar vad gäller dispositionen av tema och utformningen av vissa intervjufrågor. Det var dock av stor betydelse att vara beredd på att ordningen av teman och frågor kunde komma att ändras under intervjun. Intervjuguide och tema skall utformas på ett sådant sätt som underlättar svaren på studiens frågeställningar. Det är även viktigt att som forskare inte ställa ledande frågor eller använda ett svärbegripligt språk som informanten inte förstår (Bryman, 2011). Vi hade hela tiden i åtanke att inte låsa fast oss i

intervjuguiden när vi genomförde intervjun, detta för att skapa en känsla av ett vanligt samtal hos informanten.

Kvale och Brinkmann (2014) skriver att första minuterna av en intervju är avgörande då informanten vill skapa en uppfattning om intervjuaren innan denne vågar att berätta fritt om sina känslor för en främling. Innan intervjun inleddes bjöd vi på fika, vilket gav oss en möjlighet att berätta om oss själva och vilka vi var samt studiens syfte. Detta var ett bra sätt lära känna varandra innan själva intervjun skulle genomföras. Kvale och Brinkmann (2014) menar att genom att lyssna uppmärksamt, visa intresse, förståelse och respekt för vad informanten säger kan intervjuaren skapa en god kontakt. Vi har använt oss av inspelningsmaterial, vilket gav oss möjlighet för att kunna fokusera mer på vad informanten har att säga oss samt skapa en god kontakt. Informanterna fick i förväg information om att intervjun kommer att spelas in och lyssnas endast av oss, vilket godkändes av dem. Kvale och Brinkmann (2014) förklarar att aktivt lyssnande är en förutsättning för att som forskare kunna ställa följdfrågor. Eftersom vi var två vid intervjun, planerade vi att en av oss skulle ställa huvudfrågorna medan den andre antecknade svaren för att sedan kunna ställa följdfrågor. Denna planering gav oss möjlighet att i alla fall en av oss lyssnade aktivt och antecknade svaren samt ställa följdfrågor. Detta var ett sätt att skapa en god kontakt med informanterna då vi lyssnade noga trots att vi hade inspelningsmaterial under intervjun.

Bryman (2011) menar att en intervju ska genomföras i en lugn och ostörd miljö då buller och ljud kan påverka kvaliteten på inspelningen. Informanten ska inte heller oroa sig för att någon kan höra vad som sägs under intervjun (Bryman, 2011). Vad gäller valet av intervjuplats informerades informanterna att de kunde välja en plats där de kände sig bekväma samt där det fanns möjlighet för inspelning. Två av dem valde att intervjuas på skolan efter skoltid och två av dem valde att intervjuas hemma hos en av oss då de inte kunde använda skolans lokaler. En övervägning gjordes i förväg om huruvida vi skulle ha intervjun på universitetet eller hemma. Vi bestämde oss att genomföra intervjun hemma då det kändes trevligt och mer avslappnat. Varje informant intervjuades enskilt och varje intervju tog mellan 45-60 minuter. Intervjuerna genomfördes på dari och persiska som sedan översattes till det svenska språket samtidigt som den transkriberades till skriven text. Översättningen gjordes av oss själva eftersom vi behärskar alla tre språken, dari, persiska samt svenska. Efter att transkriberingarna av datamaterialet var klara, började vi analysera materialet med hjälp av en tematisk analysmetod. En tematisk analysmetod enligt Bryman (2011) handlar om att söka efter tema som är relevant för studiens syfte. I sökandet görs en kategorisering och kodning av data som sedan leder till olika tema (Bryman, 2011). I analysen hittade vi olika tema som exempelvis skola, utbildning, vikten av sociala relationer, ovisshet och hoppfullhet inför framtiden. Dessa teman har utgjort grunden för studiens analys som ansågs vara relevant för studiens syfte.

7. 6. Etik

Etiska svårigheter kan uppstå vid kvalitativ intervjuforskning då en eller flera individer berättar om sitt privatliv som sedan kommer att offentliggöras. Vidare kan etiska problem uppstå under hela intervjuundersökningen vilket ska beaktas av forskaren (Kvale & Brinkmann, 2014). Innan valet av informanter har denna studie diskuterat ambitionen samt konsekvenserna av studien, det vill säga om studien kan bidra till en förbättring av informanternas liv eller medföra någon skada. Mot bakgrund av den förförståelse som vi hade, att informanterna på grund av gymnasielagen varit eller är hemlösa, kom vi fram till att en undersökning kan vara till fördel för informanterna då studiens ambition är att kasta en ljus på deras situation samt få deras röst hörda. En etisk svårighet som Kvale och Brinkmann (2014) nämner kan uppstå att vi offentliggör vad informanterna har berättat. Informanterna kanske känner sig utpekade i

samhället eller deras självuppfattning kanske påverkas. För att minska risken av att informanterna blir utpekade i samhället eller deras självuppfattning skadas så har vi noggrant inlämnat information om studiens syfte, frågat om samtycke och deras frivillighet i att bidra till intervjuerna. Vidare för att minska sådana risker har vi aidentifierat informanterna under hela studien samt behandlat deras berättelser på ett konfidentiellt sätt.

Kvale och Brinkmann (2014) menar att i en intervjusituation måste forskare göra en övervägning över de personliga konsekvenser som uppstår för deltagarna. Ett etiskt dilemma som kan uppstå i undersökningen om ensamkommande ungdomar är själva genomförandet av intervjun. Vi som författare har erfarenhet av att bli intervjuade på Migrationsverket när vi kom till Sverige. Intervjun med myndigheten är svår och stressfull då man berättar om sitt förflutna liv. En sådan erfarenhet av att bli intervjuad kan skapa en känsla av oro och stress när ensamkommande ungdomar blir tillfrågade om att delta i en studie och bli intervjuade. Därför är genomförandet av intervjuer med ensamkommande ungdomar ett etiskt dilemma då vi försätter deltagarna i en situation de inte har en bra erfarenhet av. Ett sätt att hantera det etiska dilemmat i studien var att undvika använda ordet intervju när vi kontaktade ungdomarna, istället användes ordet samtal. Ett annat sätt för att skapa en bekväm känsla av att delta i studien var att informanterna fick välja vart de ville träffa oss. Två av dem kände sig bekväma på den skolan de går på och två av dem valde att komma hem till oss.

7. 7. Reliabilitet

Reliabilitet handlar om forskningsresultatens tillförlitlighet och när flera forskningar får liknande resultat om samma fenomen i olika tidpunkter är reliabiliteten hög (Kvale & Brinkmann, 2014). Denna studie har studerat en tillfällig lag, den så kallade gymnasielagens inverkan på ensamkommande ungdomarnas integration. Om samma forskning sker om ensamkommande ungdomar om några år, kanske forskaren får ett annat resultat eftersom samhällsliga lagar är föränderliga och likaså människors förutsättningar. Men just i dagsläget kan det sägas att reliabiliteten i denna studie är hög, då gymnasielagen fortfarande är aktuellt, vilket kan resultera i att en annan forskare med stor sannolikhet kommer att få liknande resultat. Vidare kan informanternas reliabilitet angående deras svar diskuteras. Kvale och Brinkmann (2014) skriver att informanter kan ge olika svar till olika forskare. I vår studie har intervjuerna genomförts på persiska/dari då vi båda kan dessa språk. Informanternas svar kan mycket möjligt påverkas om intervjun skulle genomföras på svenska, vilket i sin tur kan leda till att vi får ett annat resultat än det vi har fått idag. Detta mot bakgrund av att känslor och upplevelser hos informanterna kan uttryckas på ett enklare sätt då de använder sitt eget modersmål. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) kan utskriften av intervjun uppfattas olika av två forskare och ibland kan det bli svårt för två personer att komma överens om vad som har sagts i en intervju. I samband med att få en hög validitet har vi under analysen diskuterat de citat som vi har tänkt att använda oss av för att kontrollera om vi har uppfattat svaren på samma sätt.

7. 8. Validitet

Validitet innebär i vilken grad forskaren har lyckats att undersöka det hen avsett att undersöka. Med andra ord definieras validiteten med följande fråga: "mäter du vad du tror att du mäter?" (Kvale, Brinkmann, 2014). Frågan om vad vi är ute efter och vad som vi undersöker har diskuterats under hela studien. Detta för att se till att vi undersöker och insamlar relevanta information om det vi avser att undersöka. I vår studie syftar vi till att undersöka upplevelsen av integration och hur gymnasielagen påverkar integrationen bland ensamkommande ungdomar. En kvalitativ datainsamlingsmetod anses vara mer relevant för vår studie då vi inte är intresserad av siffror, utan av ord och berättelser. Därför valde vi att genomföra en kvalitativ datainsamlingsmetod, vilket ökar validiteten i vår studie då skapandet av en bättre förståelse

kring ensamkommande ungdomars upplevelser står i fokus. Vid utformningen av intervjuguiden använde vi oss av regeringens definition av begreppet integration, därefter valdes olika teman. Valet av intervjufrågorna står i enlighet med studiens syfte och frågeställningar som berör känslor och gymnasielagens inverkan på integration. I vår studie avgränsas hela populationen ensamkommande ungdomar till dem som bara fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen. Denna avgränsningen gjordes för att kunna besvara studiens syfte och frågeställning, vilket är något som bidrar till ökad validitet i studien.

Vidare skriver Bryman (2011) att en forskare kan validera, det vill säga kontrollera sitt forskningsresultat genom att kommunicera resultatet med studiepersoner för att säkerställa om hen uppfattat deras berättelser på rätt sätt. För att validera, det vill säga få en hög trovärdighet kring studiens resultat har vi informerat alla informanter om att de får ta del av studiens resultat om de vill.

7. 9. Generaliserbarhet

Generaliserbarhet enligt Bryman (2011) innebär om studiens resultat kan vara representativt, det vill säga giltigt även för individer som inte har deltagit i undersökningen. Det handlar om forskningsresultatet kan överföras till andra personer, sammanhang samt situationer (Kvale & Brinkmann, 2014). Generaliserbarheten av denna studie är diskuterbart då vi i denna studie har vi intervjuat endast fyra ungdomar i samma situation dock är det svårt att säga att dessa fyra ungdomar kan representera en hel population. Enligt Bryman (2011) är generaliserbarhet vanligt inom kvantitativa studier där forskaren använder sig av ett sannolikhetsurval, det vill säga alla respondenter har samma möjlighet att komma med i undersökningen. Resultatet i vår studie är svårt att generalisera då det är en kvalitativ studie och att vi tillämpade ett icke-sannolikhetsurval. Dock är det nämnvärt att informanternas svar är mycket liknande angående gymnasielagens påverkan på deras liv då alla har uttryckt en positiv effekt vad gäller skolgång.

8. Resultat och analys

I detta kapitel redovisas och analyseras resultaten om informanternas sociala kontakter, skola och utbildning samt framtidsutsikter. Resultaten kommer att analyseras utifrån de valda teoretiska begreppen och tidigare forskning.

8.1. Sociala kontakter

Ungdomarna som har intervjuats har kommit till Sverige som ensamkommande vilket innebär att de inte har haft sina familjemedlemmar eller släkt här i Sverige. I dagsläget består informanternas sociala kontakter främst av vänner som de kom i kontakt med på HVB-hemmet, men också av vuxna individer som hjälper dem med olika saker. Ali berättar att han varken har sin familj eller nära anhöriga i Sverige utan han känner bara två kvinnor som har hjälpt honom när han var hemlös. Ali berättar vidare att han fick hjälp med migrationsärenden, ekonomisk hjälp och framförallt fick hopp om att det finns folk som bryr sig om honom:

kolla... för det första var jag illegal och bodde svart och kunde inte göra något, jag fick inga pengar från socialen, kunde inte åka någonstans. Så kom de och gav mig pengar, körde mig runt i stan när jag var deppig, under fem månader bodde jag svart och när jag kom i kontakt med dem så hjälpte de mig mycket. De brukade prata med mig och det gav mig hopp om framtiden. De gav mig verkligen hopp, verkligen. Jag vet inte vad som hade hänt om de inte hade hjälpt mig.

Ali berättar att de kvinnor som har hjälpt honom är som änglar. Idag har Ali fortsatt kontakt med dem men klarar sig ganska bra utan kvinnornas hjälp och stöd. Abraham har inte heller sin familj eller släkt här i Sverige. Han berättar att han har många kompisar utanför skolan och brukar umgås med dem i fritiden. Abraham har inte haft några vuxna i sitt sociala nätverk utan han var medlem i två föreningar som brukade hjälpa honom med diverse saker. Abraham berättar att medlemmarna i en förening hjälper honom med frågor som rör socialtjänsten, migrationsverket, bostad eller skola. Abraham berättar att kontakter med folk är viktigt och nödvändigt för att komma in i samhället, utan det så kan man få det svårt. Han ger ett exempel och säger att:

man brukar säga att människor är som kedjor, alla är knutna till varandra. Du måste känna folk och folk måste känna dig så att man kan få hjälp av varandra

Sociala relationer som kompisar och andra vuxna kontakter har också haft stor betydelse för ungdomarnas integration men också bidragit till ett meningsfullt vardagsliv. Hans berättar att när han är med sina kompisar känner han sig inte ensam och kan hitta på roliga aktiviteter vilket enligt honom gör att han inte tänker på negativa saker längre. Kompisrelationer har också fungerat som ett stöd vid svåra situationer som exempelvis när de är ledsna så kan de vända sig till sina vänner och prata. Sarvar berättar att han vänder sig till de vuxna kontakter för vägledning och för att rådgöra när han behöver hjälp. Ali berättar att han var hemlös när han fick avslag och avvisades från HVB-hemmet. Han var uteliggare under en period och fick sedan sova runt hos olika kompisar tills han fick sitt uppehållstillstånd. Abraham har inte hamnat på gatan men han fick bo hos olika vänner. Han berättar att risken var stor för honom att hamna på gatan om han inte hade kontakter. Hans berättar så här om tiden då han hade fått avslag på sin asylansökan:

När jag fick tredje avslag så blev jag hopplös, jag var rädd, ledsen och grät ... men kompisar försökte trösta mig, tänkte aldrig att jag ska återvända till hemlandet. Jag tänkte hur jag ska försörja, vart jag ska bo, det var så svårt, var rädd att gå ut, försökte gömma mig när jag såg polisen ... tillexempel så kunde jag inte komma till sjukvården när jag blev sjuk, var rädd för att få kontakt med sjukvården.

Hans berättar också hur stressad han var och fick panikångest eftersom han hade en ständig rädsla för att bli hämtad av polisen och bli hemskickad. Han undvek att resa och tävla genom boxningsklubben då han trodde att polisen skulle ta honom. Abraham hade sömnsvårigheter när han fick avslag. Hans skolgång försämrades och hoppet om framtiden försvann.

Abraham spelar fotboll och pluggar på sin fritid. Han har varit medlem i en fritidsklubb men på grund av att han flyttade långt bort så kunde han inte fortsätta där. Abraham har lärt känna nya människor genom fotboll. Sarvar är också aktiv inom en fotbollsklubb och spelar där på fritiden samt pluggar mycket hemma. Sarvar brukar även umgås med kompisar som han lärt känna via klubben och spelar Tv-spel med dem. Hans är aktiv i en boxningsklubb och hoppas på att en dag ska kunna boxas professionellt. Hans berättar att boxning har varit hans räddning i svåra tider då han kunde stänga av och tänka på något annat. Genom boxning har han fått respekt från omgivningen och känner sig att han har kommit in i samhället då han har fått många nya kompisar. Hans är också tränare för personer med Parkinsons sjukdom och han får enorm tacksamhet och uppskattning av klubbmedlemmarna. Ali brukar gå till gymmet några gånger i veckan och på fritiden träffar han kompisar i stan.

Analys

Ungdomarna som har intervjuats har kommit till Sverige utan sina föräldrar eller släkt men ändå lyckats att etablera relationer som har hjälpt dem att klara av svåra tider. Under de första åren de bosatt sig i Sverige har de lyckats etablera relationer med sina landsmän, vilka är de första sociala kapital de har skaffat i det nya landet. Etableringen av dessa primära relationer beror dels på samspråkighet som underlättar kommunikationen, dels på känslan av samhörighet och trygghet. Informanternas kompisar som kommer från samma land är sammanbindande socialt kapital, vilket enligt Starring och Ronning (2011) är viktigt för att skapa samhörighet som gynnar de kulturella identiteten. Det sammanbindande sociala kapitalet är viktigt för att skaffa överbryggande socialt kapital, det vill säga skapa kontakter med individer som är olik oss själva. Av informanternas berättelser framgår att de genom skolan kommer i kontakt med svenska elever dagligen, vilket kan tolkas som överbryggande socialt kapital som i sin tur ökar möjligheten för att komma in i samhället.

Informanterna berättar att de vuxna individer de har relationer med har hjälpt dem att hitta boende, med försörjning samt i kontakten med myndigheter. En av ungdomarna uttrycker att han inte vet vad som skulle hända utan de vuxna relationer han har etablerat. Av detta uttryck kan det läsas av vilken viktig roll dessa vuxna relationer har haft för att ungdomarna klarat sig så bra som de gjort. De vuxna kontakter i ungdomarnas liv kan ses som socialt kapital i samband med att de har varit till störst nytta vid behov. Det kan även tolkas som att dessa kontakter spelar en stor roll i ungdomarnas integration eftersom den möjliggör för ungdomarna att interagera med svensktalande vuxna individer, myndigheter men också andra personer i samhället. Starring och Ronning (2011) säger att socialt kapital spelar en viktig roll i integrationsprocessen, ju mer individen engagerar sig i sociala aktiviteter desto mer kontakter möjliggörs att skapa. Det överensstämmer även med Thommessen et al, (2017) forskning som skriver att socialt stöd möjliggör för ensamkommande barn och ungdomar att gå vidare i livet. Kamali (2006) menar att makt och kontroll skapar ett hierarkiskt system där ju mer minoritetsgrupper anpassar sig till majoritetssamhället desto mer makt och inflytande får dem. Informanternas engagemang inom boxningsklubb, fotbollsklubb eller föreningar kan skapa möjligheter för dem att närma sig majoritetssamhället och de ska få makt och inflytande genom att uppta någon form av position. Informanternas makt och inflytande inom dessa organisationer kan tolkas som på individnivå och med största sannolikhet inte kommer att påverka samhället. Kamali (2006) betonar betydelsen av tillgång till makt och inflytande för integration och menar att individer skall kunna påverka samhället och egna livsvillkor. Därför går det förstå att informanternas eventuella makt och inflytande inom föreningar och klubbar kan påverka deras livsvillkor men inte samhället i stort.

Informanterna uppger att de deltar i sociala sammanhang såsom aktiviteter inom boxningsklubb, fotbollsklubb och träning på gymmet samt de går i skolan på vardagar. Enligt Madsen (2006) är socialt deltagande en viktig förutsättning för individens utveckling och lärande som även gynnar social inklusion. Deltagandet i sociala sammanhang bland informanterna ser olika ut då exempelvis Hans spelar fotboll, tränar boxning och även är tränare åt personer med Parkinsons sjukdom medan Abraham tränar enbart på gymmet. Dessa sociala deltaganden kan tolkas som att informanterna blir socialt inkluderade på olika sätt samt i olika grader. Madsen (2006) menar att social kompetens och personliga egenskaper är viktiga för socialt deltagande. Därmed kan informanternas sociala inklusion samt exklusion förklaras även utifrån informanternas egen sociala kompetens och personliga egenskaper. Informanternas sociala deltagande kan anses bidra till deras integration då de genom ökat deltagande i sociala sammanhang blir mer socialt inkluderade.

8. 2. Skola och utbildning

Alla informanter har tidigare fått avslag på sin asylansökan och berättar hur det har påverkat deras liv och skolgång i Sverige. Ali berättar att han förlorade hoppet om framtiden och inte gick till skolan när han fick sitt avslag på asylansökan. Ali brukade känna att han inte tillhörde någon lag och att han inte hade några rättigheter i samhället. Abraham berättar vidare om svårigheten med att få avslag på sin asylansökan och inte veta något om framtiden. Han berättar att han tappade motivationen att plugga och gå i skolan då tanken på utvisning från Sverige tog all hans energi. Informanterna berättar att de pluggade mycket första tiden i Sverige men kämpandet med att lära sig ett nytt språk minskade successivt när de insåg att möjligheten till att få stanna i Sverige inte var så stor. Abraham berättar att han blev klar med språket efter sex månader men att han började skolka när han fick avslag på sin asylansökan: Abraham berättar att:

Vad ska jag lära mig svenska för, om jag nu blir utvisad. Därför kunde jag inte sova på natten och på dagarna orkade jag inte var kvar i skolan hela dagen. Efter två lektioner gick jag hem igen. Kolla, jag hade större drömmar innan jag fick mitt avslag på asylansökan. Jag förlorade hoppet om framtiden och blev trött på livet. Jag fick leva svart i fem månader så då kan man inte tänka på sin drömmar.

Kontakten med andra elever såg annorlunda ut för informanterna innan de fick sina uppehållstillstånd. En av informanterna berättar att förut när han gick i skolan var han separerad från svenska elever, vilket inte är fallet idag då han fått sitt uppehållstillstånd. Det är inte bara förhållanden kring skolan som har förbättrats utan livet för dessa ungdomar har också förbättrats enligt dem själva. Informanterna berättar att de har fått ett nytt liv efter att de fått uppehållstillstånd trots att det är tillfälligt. Hans uttrycker att allting har blivit bättre idag och anser att motivationen till att gå i skolan har ökat samt att han kan koncentrera sig bättre på lektionerna. Abraham uttrycker också att han vill lära sig så mycket som möjligt i skolan för att kunna bidra till samhället och hjälpa andra människor i svåra situationer. Enligt Abraham har gymnasielagen har gett honom en ny chans till att fortsätta studera och hjälpt honom med att komma in i samhället. Abraham ser skolan som en möjlighet för att kunna lära sig nya saker och även hjälpa människor i samhället genom sin kunskap. Han fokuserar nu bara på skolan för att kunna ta studenten och sedan kunna söka jobb inom el och teknik.

Informanterna berättar också att skolan uppfattas som en pedagogisk arena där de får chansen att lära sig allt från svenska språket till samhällets lagar och regler samt kulturella sammanhang. Hans berättar att skolan spelar en viktig roll i ungdomars utveckling och att komma in i samhället. Hans berättar även om sin utbildning och säger att skolan är grunden till allt lärande och att han nu har lärt sig om hur man tar hand om äldre och kommunicerar med dem bättre. Sarvar berättar att han nu läser om ämnen som handlar om Sverige, politik och hur ett demokratiskt samhälle fungerar. Sarvar berättar vidare att skolan hjälper honom att komma in i samhället då han lär sig om Sverige. Informanterna anser också att skolan spelar en viktig roll i att komma i kontakt med andra människor. Sarvar tycker att det är svårt att träffa nya människor på gatorna och bli kompis med dem utan det är i skolan som han träffat nästan alla sina kompisar som han har idag. Av Sarvars uttryck framgår att:

Skolan är viktig för mig, där träffar man många nya kompisar, det hjälper mig att komma in i samhället. Det är skolan man träffar nya människor.

Ett stort initiativ till att skaffa ett jobb och arbeta kan ses bland alla informanter. Några av informanterna jobbar vid sidan av sina studier medan några andra går på praktik via utbildningen. Hans berättar att praktiken har hjälpt honom att lära sig arbetet med äldre personer

och även lära känna dem. Hans har fått sommarjobb på ett LSS boende och berättar att skolan har hjälpt honom för att få ett sommarjobb. Hans är även frisör och på helgerna brukar han åka runt och klippa hår hos vänner och bekanta. Ali har genom skolan fått möjlighet till att praktisera på olika ställen och upplever att det har hjälpt honom med sin språkutveckling och även integration.

Informanterna berättar också hur gymnasielagen har påverkat deras val av utbildning. Alla informanter är samstämmiga att från början hade de andra tankar kring valet av ett gymnasieprogram men efter gymnasielagen har de ändrat sig. Flertalet av informanter berättar att de kände sig tvungna att läsa ett yrkesprogram som skulle leda till ett jobb efter skolans avslutning. Hans berättar att när han kom till Sverige ville han bli läkare, men på grund av den nya gymnasielagen tänkte han läsa något som lättare och snabbare kan leda till ett jobb, just därför valde han att läsa vård och omsorgsprogrammet som är en bra grund för vidare studier till läkare. Sarvar berättar att:

mmm... först tänkte jag läsa ekonomi för att det gillade jag men det var svårt, jag hade inte så mycket tid för att söka... annars hade jag hamnat i Komvux vilket jag inte ville. Men för tillfället läser jag vård och omsorg, det är inte så att jag är missnöjd med programmet, jag är nöjd, kan tänka mig att jobba i området i några år, 4 eller fem år kanske.

Ali berättar att han känner sig tvingad att gå till skolan och berättar även om sina kompisar som har liknande åsikter om gymnasielagen. Ali berättar att gymnasielagen tvingar en att gå till skolan då man inte får förlängt uppehållstillstånd om man har för hög frånvaro. Samtidigt tycker han att skolan utgör en viktig del i hans liv. Han berättar att ibland önskar han och hans kompisar att de kunde jobba istället för att gå skolan. Ali uppger att gymnasielagen är påtvingande och att oavsett vad man tycker om skolan så måste man ändå gå i skolan.

Analys

Av informanternas berättelser framgår att uppehållstillstånd spelar en avgörande roll i deras integration då de känner en tillhörighet med övriga i samhället. Uppهållstillståndet förser ungdomarna med vissa rättigheter som gör att de blir inkluderade i samhällets sociala system. Under tiden ungdomarna hade fått avslag på sin asylansökan kan det sägas att de varit exkluderade från samhället i samband med att de befann sig utanför samhällets sociala system. Informanterna berättar om minskad motivation till skolan, förlorad framtidstro och drömmar i samband med att de fick sina avslag. Lundberg och Dahlquist (2012) menar att uppehållstillstånd är avgörande för hur pass motiverade ungdomarna är för att gå skolan eller planera för sin framtid. Ett avslagsbeslut har för ungdomarna inneburit att de inte tillhörde något socialt system, vilket i sig har exkluderat dem från samhället. Jönhill (2012) menar att individens inklusion eller exklusion avgörs om denne tillhör eller inte tillhör till sociala systemet. I och med att informanterna hade varit exkluderade från sociala system framtogs de därmed samhällets förmåner som exempelvis sjukvård, skolgång, bostad eller socialförsäkring. Efter att ungdomarna får sitt uppehållstillstånd berättar de att de har bättre förutsättningar för att gå i skolan, ta del av sjukvård och så vidare. Skolan, sjukvård eller kontakter med andra organisationer som exempelvis socialtjänsten kan anses som sociala system som ungdomarna blir inkluderade i.

Skolan anses vara en plats där ungdomarna träffar nya kompisar och etablerar även nära relationer med vuxna som exempelvis lärarna i skolan som spelar en viktig roll i deras integration i det nya samhället. Informanterna kan sägas vara socialt inkluderade i och med att de går i skolan och deltar därmed i en av samhällets institutioner. Men de har även upplevt att befinna sig utanför samhället när de fått sina avslag på sin asylansökan. Madsen (2006) menar

att individers utveckling och inläring påverkas negativt när de har upplevt social exkludering. Av informanternas berättelser går det att förstå att skolan för dem är en utvecklingsmöjlighet. Informanternas förmåga att komma in i arbetsmarknaden genom skolan anses har utvecklats då flertalet av dem har fått praktikplats och sommarjobb. Hans praktikplats på äldreboendet har hjälpt honom att få sommarjobb, vilket kan tolkas som en positiv utveckling för honom. Informanternas utveckling, sedan de fått sina uppehållstillstånd kan generellt tolkas som att den förbättrats trots att de under en lång period har upplevt social exkludering. Skolan kan också sägas öka känslan av gemenskap för ungdomarna då ungdomarna upplever att de genom skolan och sina kompisar integreras bättre i samhället. Detta överensstämmer väl med vad Lummert (2012) beskriver i sin forskning. Han menar att genom att aktivt delta i sociala aktiviteter såsom skolan kan ensamkommande ungdomar integreras och dessutom få en ökad inblandning i gemenskapsgrupper i skolverksamheterna leder till att ungdomarna blir självsäkra i sin integration (Lummert, 2012).

Informanterna berättar att innan de fick uppehållstillstånd var de separerade från övriga svenska elever. Skolan är en av samhällets viktigaste institutioner där barn och ungdomar lär sig om samhället och med mera. Kamali (2006) skriver institutionernas handlingar kan vara diskriminerande som skapar ett system som uteslutar vissa grupper från makt och inflytande. Vidare menar Kamali (2006) att ett sådant system leder till andrafiering, det vill säga skapandet av ett "vi" och "de". Separering av informanterna från andra elever kan tolkas som andrafiering där informanterna görs till "de" och resterande eleverna till "vi". Detta system kan vara diskriminerande trots att det finns god tanke bakom det, till exempel att de får lära sig svenska först för att sedan blandas med andra elever. Skapandet av andrafieringen kan skapa en känsla av maktlöshet hos informanterna då de inte har kontroll över sin situation och att inte bli andrafierade. Vilket kan leda till att de inte skulle känna sig välkomna i det nya samhället och därmed kan integrationen hos informanternas ha missgynnats i början.

Informanternas val av en yrkesutbildning istället för en högskoleutbildning kan tolkas som en rädsla av att inte få stanna i Sverige efter avslutade studier på gymnasiet. Att inte få förlängt uppehållstillstånd kan innebära att bli exkluderad från det svenska samhället och även kan leda till en utvisning till ursprungslandet. Att ungdomarna väljer en annan utbildning än den utbildning de är intresserad av kan också betraktas som en styrka att gå emot sin egen vilja för att bli en del av samhället. Det kan även förstås mot bakgrund av Thommessen et al, (2017) vars forskning säger att ensamkommande barn och ungdomar har anmärkningsvärda drivkrafter att gå framåt vilket präglas av deras önskan om att slutföra en utbildning, få ett jobb och skapa en ny familj. Valet av utbildning kan också visa på att ungdomarna är ambitiösa då flertalet berättat att de ville läsa vidare på högskolan. Med andra ord kan det sägas att gymnasielagen trots att den har gett en ny chans för att få stanna i Sverige, har avgränsat ungdomarnas valmöjligheter angående utbildning vilket på lång sikt skulle kunna påverka hela deras liv.

Integration enligt Kamali (2006) handlar om att individer i ett samhälle ska ha lika möjligheter och att det inte förekommer diskriminering. Skapandet av en specifik riktlinje, den så kallade gymnasielagen, för dessa ungdomarna kan tolkas som en institutionell diskriminering av denna grupp som på olika sätt avgränsar ungdomarnas handlingsutrymme eller leder de till en viss riktning. Utfärdandet av tillfällig uppehållstillstånd som gäller endast ett eller tre år samt kravsättning om att ungdomarna måste skaffa sig en fast anställning inom endast sex månader efter sin utbildning kan tolkas som särbehandlingen av denna grupp som sker på ett systematiskt sätt. Detta kan förstås av ungdomarnas uttryck när de berättar att de i första hand skulle läsa som läkare eller en annan utbildning men nu har de på grund av sådana

krav från Migrationsverkets sida ändrat sina riktningar. Majoriteten av informanterna i dagsläget läser en yrkesutbildning för att komma in i arbetsmarknaden i hopp att få stanna i Sverige. Trots att ungdomarna själva tycker att de genom gymnasielagen har fått chansen att få stanna i Sverige och i dagsläget känner sig en del av samhället men de har inte lika möjligheter som resten av samhället för att kunna förverkliga sina riktiga drömmar som läkare eller vad ens de har/haft för drömmar. Särbehandlingen av denna grupp och att avgränsa deras valmöjligheter kan sägas påverka ungdomarnas integration på långt sikt. Kamali (2006) menar att integration reduceras inte bara till att ha ett arbete utan det handlar mer om tillgång till makt och inflytande på lika villkor. Informanternas framtida arbete kan tolkas vara positivt bidragande till deras integration men de kommer inte att ha tillgång till makt och inflytande på institutionell nivå, vilket kan tolkas som icke-integration bland informanterna.

8.3. Framtiden

Informanterna berättar att den nya gymnasielagen har påverkat deras liv positivt. Gymnasielagen har hjälpt många ungdomar att gå tillbaka till skolan och få möjligheten att slutföra sina studier. Sarvar uttrycker att gymnasielagen är ett hopp för många att få stanna i Sverige och få fortsätta sina studier. Hans berättar att gymnasielagen har ändrat hans liv. Gymnasielagen har också bidragit till att ungdomarna känner sig en del av samhället samt att kunna planera sin vardag och även sin framtid till en viss grad. Abraham berättar att framtiden har klarnats lite grann och han nu vet om vad som kommer att hända om ett år. Eftersom han spelar fotboll säger han att han inte kunde resa till en annan stad för att tävla eller spela någon match förut på grund av att han inte hade ID-handlingar samt försäkringar men idag har han inga problem att resa runt om i landet.

Informanterna berättar att gymnasielagen är en bra lag men det ger ett tillfälligt uppehållstillstånd och det gäller bara i 13 månader och efter det vet de inte vad som kommer att hända om de inte skulle klara skolan. Övriga informanter tycker också att det är problematiskt eftersom de inte är säkra på vad som kan hända efter att uppehållstillståndet går ut. Enligt Sarvar är det oklart hur det blir med gymnasielagen i framtiden. Han berättar vidare att uppehållstillståndet kanske kommer att dras in i framtiden. Hans berättar också om sin oro inför framtiden och säger att:

den nya lagen är lite osäker, är ändå lite orolig för att framtiden, vet inte om de förlänger det eller inte, om det kommer en lag som säger något annat.

Vidare uttrycker ungdomarna också en oro kring en fast anställning inom sex månader efter gymnasiestudier vilket är en av gymnasielagens krav för att få sitt uppehållstillstånd förlängd. Framtiden är också oklar vad gäller boende, då informanterna berättar att det är svårt att få tag på lägenhet, vilket gör att de flyttar runt ganska ofta: Ali berättar

framtiden oviss, man mår psykiskt dålig och man kan inte planera sitt liv. Jag bor här i tre månader och vet ingenting om tre månader. Det känns inte bra.

Alla ungdomar som har intervjuats är inneboende hos andra idag och har inte förstahandskontrakt. Informanterna berättar att när man får uppehållstillstånd genom gymnasielagen, hjälper inte socialtjänsten med att hitta ett boende. Ungdomarna själva har ansvaret att hitta bostad. Dock hjälper socialtjänsten att betala hyran upp till en viss summa om eller när ungdomarna har hittat ett eget boende. Hans berättar att hitta ett boende i Sverige är mycket svårt numera. Alla informanter säger att de har sökt "mycket" efter ett boende men

eftersom de har försörjningsstöd som inkomstkälla så vill ingen hyra ut en lägenhet till dem. Informanterna berättar vidare att framtiden blir ännu oviss då de inte vet hur och var de kommer bo. Hans berättar att:

för att hitta ett boende ska man antingen ha pengar eller en bra förmedlare eller så ska man ha bott här länge insamlat köpoäng, vi har ingen av dessa så det är svårt för oss att hitta ett boende.

Under tiden Abraham väntade på att gymnasielagen skulle träda i kraft var han inneboende hos olika personer. När gymnasielagen trädde i kraft fortsatt Abraham vara inneboende eftersom han inte kunde söka boende själv. I och med att han inte har kunnat stå i bostadskö finns det inte stor chans för honom att hitta boende. Enligt Abraham är det jättesvårt att hitta lägenhet då han inte har köpoäng. Han berättar att han inte kunnat stå i kö då han inte har personnummer. Abraham har letat efter lägenhet sedan fyra månader sedan och sökt privata hyresvärdar men lyckades inte få tag på bostad. Det är verkligen svårt för oss att hitta bostad, säger Abraham. Ali delar det Abraham berättar om boendesituationen och säger att det är svårt för honom att hitta boende eftersom hyresgäster ställer krav på att ha fast inkomst eller köpoäng, vilket är omöjligt att uppfylla kraven. Ali bor i ett tillfälligt boende och han måste hitta nytt boende om tre månader. På kvällarna är Ali sent uppe och söker lägenhet på olika hemsidor. Ali säger att det är bra att han har tak över huvudet för tillfället men det tar mycket energi och kraft att hela tiden leta efter lägenhet.

Analys

Informanterna uttrycker sin oro inför framtiden som exempelvis indraget uppehållstillstånd men samtidigt är de hoppfulla om att kunna starta ett nytt liv i Sverige. Informanternas oro kan tolkas som en rädsla för att inte kunna uppfylla kraven från skolan, vilket ter sig som en negativ effekt av att ha upplevt social exkludering. Det framgår i informanternas berättelser att framtiden fortfarande är oviss för dem trots att de nu kan planera sin vardag och har en aktiv skolgång. Ovissheten inför framtiden kan förstås utifrån att de har ett tillfälligt uppehållstillstånd och huruvida de kommer få jobb eller inte. Att ungdomarna idag har fått uppehållstillstånd upplevs positivt, vilket ger dem hopp och kraft för att avsluta sina studier i hopp om att få jobb i framtiden. Det går att säga att gymnasielagen har gynnat ungdomarnas integration vad gäller skolan men samtidigt medfört oroligheter kring deras framtid.

Informanterna uttrycker även sin oro kring bostadssituationen och upplever att de har problem med att hitta ett stabilt boende under studietiden. Informanterna uppger att de mår psykiskt dåligt då framtiden vad gäller bostad är oklar. Omständigheter kring bostadsfrågan kan tolkas som ett socialt problem som medför ständig oro och panik inför framtiden, vilket kan leda till social exkludering. Denvall et al. (2016) menar att bostadssegregation är ett resultat av social exkludering som uppkommer genom särbehandling och kategorisering av individer. I samband med att informanterna inte har ett stabilt boende samt att möjligheten att hitta en lägenhet inte är så stor kan det leda till bostadssegregation vilket i sin tur kan leda till social exkludering som påverkar deras integration. Att samhällets organisationer såsom Migrationsverket eller socialtjänsten inte hjälper ungdomarna i att hitta ett boende kan även detta tolkas som en strukturell diskriminering då ungdomarna kan hamna i segregerade bostadsområden, vilket kan leda till att informanternas integration missgynnas.

Ungdomarnas kompisrelationer kan anses som socialt kapital som har hjälpt dem att komma ur hemlösheten. Ungdomarnas utveckling hade påverkats negativt om de hade varit hemlösa och inte fått tag på lägenhet genom sina kompisar. Mcmanus och Thompson (2008) har studerat

trauma bland ensamkommande ungdomar som är hemlösa och beskriver att dessa ungdomar blir särskilt utsatt för att utveckla symptom på posttraumatiska stressyndrom. Mcmanus och Thompson (2008) skriver att traumatiska erfarenheter under utvecklingsperioden, det vill säga under ungdomsåren, kan bland annat påverka ungdomars självkänsla, förmågan att relatera och skapa tillit till andra, stresshantering, planering för framtiden med mera. Flertalet av ungdomarna pratar om att de inte känner sig ensamma när de bor hos eller vistas med sina kompisar. Det skulle kunna bero på att de kommer från samma land eller pratar samma språk samt har kulturella likheter. Dessa kontakter kan tolkas som sammanbindande social kapital eftersom informanterna känner samhörighet med sina kompisar.

9. Diskussion om resultat och slutsats

I denna del kommer vi att redovisa studiens slutsatser och även diskutera dem i relation till socialt arbete. Studiens syfte har varit att undersöka ensamkommande ungdomars integration i Sverige samt hur den så kallade gymnasielagen har påverkat deras integration. Denna studie har kommit fram till nedan beskrivna slutsatser som visar på integrationen av ensamkommande ungdomar.

Denna studie har kommit fram till att gymnasielagen spelar en viktig roll i ensamkommande ungdomars integration då de har fått en ny chans att få stanna i Sverige samt slutföra sina studier på gymnasiet. Att få uppehållstillstånd betyder för ungdomarna att känna tillhörighet till samhället. En gymnasial utbildning är en förutsättning i dagens samhälle för att få en fot in på arbetsmarknaden. För ensamkommande ungdomar innebär en gymnasieutbildning en ökad möjlighet för att skaffa sig jobb i framtiden, vilket kan leda till en ökad integration i det svenska samhället. Dock kan vägen till arbete mötas av svårigheter då ungdomarna har endast sex månader på sig att skaffa sig arbete, annars får de inte förlängt uppehållstillstånd. För att få en fast anställning inom sex månader efter en gymnasieutbildning verkar vara orimligt i dagens samhälle. Därför kan rollen som socialarbetare på Arbetsförmedlingen vara av stor betydelse i mötet med ensamkommande ungdomar. Det krävs av socialarbetaren att utifrån ungdomarnas kompetens hjälpa dem in i arbetsmarknaden.

En annan slutsats som studien har framkommit till är att socialt stöd haft en stor betydelse i ungdomarnas integration. Ungdomarna har under en period levt svart och varit utanför det sociala systemet. Under denna period har ungdomarna fått hjälp och stöd av de kontakter de lyckats etablera med sina vänner men också de vuxna som har hjälpt dem med myndighetsärenden. Vikten av socialt stöd överensstämmer även med tidigare forskning (Thommessen et al, 2017) som säger att socialt stöd är en avgörande faktor angående ensamkommande ungdomars integration i ett nytt land. När ungdomarna får avslag blir de exkluderade från sociala system som exempelvis socialtjänsten, migrationsverket med mera vilket innebär att stödet av socialarbetare inom den offentliga arenan minskar. Det är då den civila befolkningen och frivilliga sociala organisationer som träder fram och stödjer dem. Därför kan socialt arbete, både officiellt och inofficiellt spela en viktig roll för de individer som av olika anledningar hamnar utanför samhället.

Deltagande i sociala aktiviteter såsom skolan, fritidsaktiviteter och i andra sammanhang har stor betydelse för ungdomars integration. Ungdomarnas sociala aktiviteter har ökat efter att de har fått uppehållstillstånd. Det kan bero på att ungdomars rörlighet inte är begränsade idag och att de kan resa runt om i landet på tävlingar samt att de kan vara medlemmar i olika föreningar eller fotbollslag och så vidare. Sociala aktiviteter som skolan, medlemskap inom föreningar möjliggör för ungdomarna att utveckla, skapa kontakter med andra människor. Då ungdomars

kompisrelationer och vuxna relationer etablerats främst inom skolan, föreningar, fotbollslag och så vidare. Tidigare forskning drar också den slutsatsen och beskriver vikten av sociala aktiviteter och ser skolan som nyckel till lärandet av svenska språket och etablera kontakter med nya folk. Socialt arbete pågår även på skolan där ungdomarna befinner sig det mesta delen av tiden (Lundberg och Dahlquist, 2012, Lummert, 2012). Enligt Lundberg och Dahlquist (2012) drabbas ensamkommande ungdomar av psykisk ohälsa på grund av långa väntetider på sin asylprocess. Långa väntetiden och oförutsägbarhet om uppehållstillstånd leder också till att ensamkommande ungdomar tappar motivationen till förändring och utveckling. Detta stämmer överens med det som informanterna i denna studie har berättat då de har upplevt traumatiska händelser och oron att bli utvisad har fått dem att må dåligt. En kurator på skolan har rollen som socialarbetare som kan genom samtal hjälpa och stödja ungdomarna om de inte skulle må psykiskt bra. Med andra ord kan socialt arbete utgöra en viktig del i ungdomarnas skolgång och psykiska mående då det finns möjlighet i skolan att komma i kontakt med socialarbetare. Vidare kan även lärarna i skolan etablera en betydelsefull och tillitsfull relation med ungdomarna som kan vara till hjälp att öka engagemang och motivationen till att gå till skolan.

Ytterligare en slutsats är att gymnasielagen också har lett till en oviss framtid eftersom den utfärdar endast tillfälliga uppehållstillstånd. Ungdomarna uttrycker en oro kring sin framtid och vet inte riktigt vad som kommer att hända när det tillfälliga uppehållstillståndet går ut, om de inte klarar skolan eller om de inte lyckas med att skaffa en fast anställning sex månader efter sin utbildning vilket är gymnasielagens krav för att få sitt uppehållstillstånd förlängt. Vidare uttrycker ungdomarna en oro kring svårigheter att få tag på en lägenhet, det vill säga ett förstahandskontrakt. Denna oron hos ungdomarna skulle kunna leda till stress och annan psykisk ohälsa. Mcmanus och Thompson (2008) säger att hemlöshet bland ensamkommande ungdomar som har upplevt traumatiska händelser bland annat kan påverka ungdomars självkänsla, förmågan att relatera och skapa tillit till andra, stresshantering, planering för framtiden och med mera. Hemlösheten kan på så sätt även sägas hämma ungdomarnas integration i samhället. Socialarbetarens roll i att hjälpa och stödja ungdomarna att hitta ett boende blir aktuell även i detta sammanhang då ensamkommande ungdomarnas sociala och ekonomiska förutsättningar är begränsade.

Informanternas delaktighet inom föreningar, boxning- och fotbollsklubb hjälper de att komma närmare majoritetssamhället. De kan uppleva att de har kommit in i samhället men även inom dessa organisationer råder det maktförhållande mellan medlemmar. Informanterna kan å ena sidan känna sig en del av organisationen men samtidigt finns det risken att på grund av språksvårigheter, bakgrund, etnicitet mm, hamna utanför rampljuset och bli exkluderade. Enligt Kamali (2006) tillgång till makt och inflytande på lika villkor är nyckel till integration. Men det finns så mycket som påverkar informanternas villkor till att ha tillgång till makt och inflytande. Ett exempel är okunskap om svenska samhället och om den politik som råder i Sverige. Informanterna har bott här i tre år och haft en icke-stadig skolgång som påverkats av den långa väntan på beslut från Migrationsverket. Informanternas makt och inflytande kan påverkas av hur mycket kunskap de har om det svenska samhället och hur det påverkar människors liv. Deras tillgång till makt och inflytande kan också påverkas av språksvårigheter, låg utbildning och framförallt frånvarandet av närmaste familjemedlemmar. Vidare kan även den oro, om de får förlängt uppehållstillstånd eller inte kan ha en negativ inverkan på deras tillgång till makt och inflytande. Mot bakgrund av ovanstående diskussioner går det att förstå att informanterna i många avseende inte har samma villkor för att ha tillgång till makt och inflytande i samhället, vilket med stor sannolikhet minimerar deras möjlighet att integreras i samhället.

Gymnasielagen upplevs av ensamkommande ungdomar som inkluderande då de efter att de har fått uppehållstillstånd genom denna lag känner en samhörighet till samhället. Men gymnasielagen i sig kan vara en strukturell diskriminering eftersom den riktar sig mot en specifik grupp och är mycket krävande och kontrollerande. De höga och nästan orimliga krav som organisationer ställer på ungdomarna såsom en fast anställning inom sex månader har påverkat ungdomarnas drömmar och framtida mål. Denna särbehandling på en strukturell nivå skulle kunna leda till att ensamkommande ungdomar på ett systematiskt sätt blir till en arbetskraft utan att kunna påverka sin situation. Informanternas svårigheter till att hitta en stabil bostad kan vara ett resultat av den institutionella maktmedel. Informanterna berättar att ingen hyresvärd vill skriva lägenhetskontrakt med de på grund av att de har försörjningsstöd. Det regelverk som gäller inom det sociala arbetsfältet försätter informanterna i en situation där de blir diskriminerade av samhället, i det här fallet är privata hyresvärdar. Detta leder till att informanterna söker bostad där de inte bli diskriminerade, det vill säga utsatta och segregerade bostadsområdena är ett alternativ där informanterna med störst sannolikhet har möjlighet att egen bostad. Detta i sin tur kan leda till att deras integration påverkas på ett negativt sätt. Även om socialtjänstens lagar inte är diskriminerande kan det ändå påverka samhällets inställning och värdering där informanterna på ett eller annat sätt blir diskriminerade med. Denna studie har utgått från en tillfällig lag som har berört många ensamkommande ungdomar och utforskat dess samband med ungdomarnas integration. Det vore intressant att genomföra en ny forskning om två eller tre år för att se hur gymnasielagen påverkat ungdomarna på lång sikt och om den oro lagen nu skapat hos ungdomarna kring framtiden kommer att förverkligas.

9.1. Bidrag till socialt arbete

Ensamkommande barn och ungdomar är ingen ovanlig målgrupp för det sociala arbetet. Många socialarbetare har kommit i kontakt med denna målgrupp och infört olika former av insatser för att hjälpa dem. Denna studie ger en bild över situationen för ungdomar som fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen och hur de upplever sin integration i Sverige. Genom detta arbete kan socialarbetare få en ökad förståelse över dessa ungdomars livssituation och vad ungdomarna behöver för att etablera sig i det svenska samhället. Denna studie ger också en bild över vilka andra lagar, bortanför den socialarbetets lagar, kan påverka dessa ungdomars livssituation och integration i Sverige. Socialsekreterare har inte makt att påverka huruvida en individ ska stanna i Sverige eller inte men genom denna studie kan man förstå vad ett avslagsbeslut på asylansökan kan göra med individ och vilka konsekvenser kan det medföra. Denna studie har visat att sociala kontaktnät är oerhört viktigt för dessa ungdomars integration i samhället samt deras psykiska mående. Även om socialarbetare inte kan påverka andra myndigheters beslut så är det av stor vikt att ha i åtanke att etablering av nya kontakter för dessa ungdomar kan hjälpa dem att orka med.

Denna studie har också visat att de som fått uppehållstillstånd befinner sig i en situation där de måste klara studier för att kunna ha en möjlighet genom arbete att få stanna i Sverige. Problematiken kring dessa ungdomar präglas av bostadssituationen, ovisshet inför framtiden samt de svåra upplevelser och erfarenheter de har gått igenom i väntan på beslut samt leva utanför samhällets system. Vad gäller bostadssituationen kan socialarbetare få en förståelse att dessa ungdomar har bott i Sverige cirka två år i väntan på beslut från Migrationsverket, vilket har lett till att de inte hade möjlighet att ställa sig bostadskö. De har genom sina kontakter och ideella föreningar fått tillfälliga bostad för att inte hamna på gatan. Detta kan skapa en stor oro hos dessa ungdomar kring skolan och framtiden. När dessa ungdomar vänder sig till socialarbetare i hopp om att få hjälp med bostad eller andra former av stöd är det viktigt att ha

i åtanken att de befinner sig i en kritisk situation. Gymnasielagen har gett ungdomarna en chans att stanna i Sverige och slutföra sina studier med möjlighet att förlänga sitt uppehållstillstånd om de får jobb efter sina studier. Idag jobbar socialarbetare på arbetsförmedlingen för att hjälpa människor att komma in i arbetsmarknaden. För de kan denna studie vara nytta att få en inblick i hur det är att ens livsöde hänger på att få ett arbete i Sverige.

10. Referenser

Aftonbladet. (2018). *Ensamkommande hemlösa i väntan på beslut*. Hämtad, 03 april 2019. Från <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/On9WWk/ensamkommande-hemlosa-i-vantan-pa-beslut>

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Carlson, B., Cacciatore, J., & Klimek, B. (2012). A Risk and Resilience Perspective on Unaccompanied Refugee Minors. *Social Work*, 57(3), 259-269.

Deveci, Y. (2012) Trying to understand: promoting the psychosocial wellbeing of separated refugee children. *Journal of Social Work Practice* 26(3): 367-383.

Jönhill, J.I. (2012). *Inklusion och exklusion: en distinktion som gör skillnad i det mångkulturella samhället*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Herz, M. & Lalander, P. (2018) An abstract and nameless, but powerful, bystander – ‘unaccompanied children’ talking about their social workers in Sweden. *Nordic Social Work Research*, 1-11.

Herz, M., & Lalander, P. (2017). Being alone or becoming lonely? The complexity of portraying ‘unaccompanied children’ as being alone in Sweden. *Journal of Youth Studies*, 20(8), 1062-1076.

Kohli, R. & Mather, R. (2003) Promoting Psychosocial Well-Being in Unaccompanied Asylum Seeking Young People in the United Kingdom. *Child & Family Social Work* 8: 201-212.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lundberg, A., & Dahlquist, L. (2012). Unaccompanied Children Seeking Asylum in Sweden: Living Conditions from a Child-Centred Perspective. *Refugee Survey Quarterly*, 31(2), 54-75.

Lalander, P. & Raoof, D. (2016). "Vi vet vad du behöver" : Konstruktion och motstånd av "ensamkommande" på HVB. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 23(3-4), 219.

Mcmanus, H., & Thompson, S. (2008). Trauma Among Unaccompanied Homeless Youth: The Integration of Street Culture into a Model of Intervention. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 16(1), 92-109.

Migrationsinfo.se (2019) Den tillfälliga lagen. Hämtad den 2019-04-04. Från <https://www.migrationsinfo.se/flyktingar/den-tillfalliga-lagen/>

Migrationsverket. (2018). *Nya gymnasielagen*. Hämtad, 03 april 2019. Från

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Nyhetsarkiv/Nyheter-for-gode-man/2018-07-03-Information-om-nya-gymnasielagen.html>

Migrationsverket. (2018). *Nya gymnasielagen*. Hämtad 2019-04-08. Från: <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Uppehallstillstand-for-gymnasiestudier/Nya-gymnasielagen-1-juli-till-30-september.html>

Riksdagen.se. (2010). *Egenmakt mot utanförskap – redovisning av regeringens strategi för integration*. Hämtad, 04 april 2019. Från <https://data.riksdagen.se/fil/B6471431-CDC4-45B6-BCA5-D21D7B312F58>

Riksdagen.se (2019). Utlänningslagen, hämtad den 14 Maj 2019 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/utlanningslag-2005716_sfs-2005-716

Rønning, R. & Starrin, B. (red.) (2011). *Socialt kapital: i ett välfärdsperspektiv*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Röda Korset. (2018). *Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen*. Hämtad den 2019-04-04.

Socialstyrelsen. (2013). *Socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och ungdomar: en vägledning*. Hämtad, 03 april 2019. Från

Socialstyrelsen. (2008). *Integrationsarbete i civilsamhället: Unga och äldre i blickfånget*. Hämtad, 04 april 2019. Från

SOU 2006:79. *Integrationens svarta bok, agenda för jämlikhet och sociala sammanhållning*. Stockholm: Regeringskansliet. Från: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2006/08/sou-200679/>

SOU: 2005: 41. *Bortom Vi och Dom – teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering, del I*. Stockholm: Regeringskansliet. Från: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2005/06/sou-200541/>

Sveriges Radio. (2018). *Hemlöshet bäddar för rekrytering till kriminella gäng*. Hämtad, 03 april 2019. Från <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7105311>

Thommessen, S., Corcoran, P., & Todd, B. (2017). Voices rarely heard: Personal construct assessments of Sub-Saharan unaccompanied asylum-seeking and refugee youth in England. *Children and Youth Services Review*, 81, 293-300.

Urban, S. (2018). *Integration och grannskap: hur kan staden hålla samman?*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.

Wimelius, M., Eriksson, M., Isaksson, J., & Ghazinour, M. (2017). *Swedish Reception of Unaccompanied Refugee Children - Promoting Integration?* *Journal of International Migration and Integration*, 18 (1), 143-157.

12. Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrund

- Du kan börja med att presentera dig
- Vilket land kommer du ifrån och hur gammal är du? När kom du till Sverige?
- Hur gammal var du då?
- Vad var ditt första intryck i Sverige?
- Hur upplevde du stödet när du kom till Sverige?

Skolan

- Går du skolan?
- Vilken gymnasieskola går du på?
- Vilken linje/program går du på?
- Hur länge har du gått skolan i hemlandet? På vilket sätt har din skolgång i hemlandet hjälpt dig skolgången i Sverige?
- Hur går det i skolan?
- Hur långt har du kommit i din språkutveckling? Vad har hjälpt dig?
- Känner du att du har fått ny chans till att gå i skolan med tanke på den nya gymnasielagen?
- Tycker du att skolan är viktig för att känna dig som en del av samhället?
- Vad är ditt mål med att gå skolan?

Arbete

- Har du arbetstillstånd?
- Har du extrajobb vid sidan av dina studier? isåfall kan du beskriva hur det funkar för dig?
- Jobbar/praktiserar du någonstans? Har du fått sommarjobb?
- Hur upplever du att jobbsökningen är i Sverige?
- Skulle du beskriva hur och vad du skulle vilja jobba med i framtiden?

Sociala kontakter

- Har du kompisar i skolan?
- Har du kompisar som du brukar umgås med utanför skoltid?
- Hur upplever du din relation med dina kompisar?
- Hur ser din sociala kontakter ut? Ex: kontakt med familj i Sverige/hemlandet, anhöriga i Sverige, kontakter med f.d personal, godeman eller socialsekreterare?
- Kontakt med myndigheter?
- Vilka vuxna vänder du dig till vid behov av stöd? vilken slags relation har ni?

Boende

- Hur bor du?
- Skulle du kunna beskriva din boendesituation?
Följdfrågor:
- Har du förstahandskontrakt på boendet?
- Hur är det att hitta ett boende?

Ekonomi:

- Kan du berätta lite om din ekonomi?
  - Hur försörjer du dig?
- Följdfrågor:
- Tycker du att pengarna räcker till?
  - Hur går det med att försörja boendet ekonomiskt?

Aktivitet/fritid

- Kan du berätta om dina aktiviteter och vad du gör på fritiden?
- Är du aktiv i någon förening?
- Har dina aktiviteter lett till att skapa nya vänner och kontakter?

Generell om gymnasielagen

- Kan du beskriva hur den nya gymnasielagen har påverkat dig och ditt liv?
- Som följdfråga: -Har din livssituation underlättats/försvårats genom gymnasielagen?

Uppehållstillstånd:

- Har du fått uppehållstillstånd?
- Vilken typ av uppehållstillstånd har du och vilken betydelse har det för dig?
- På vilket sätt påverkar uppehållstillstånd din situation?
- Hur upplevde du tiden innan du fick svar från Migrationsverket?

Hälsa

- Hur mår du (psykiskt) idag?
- Hur har väntetiden påverkat din psykiska/fysiska hälsa?
- Hur har gymnasielagen påverkat din hälsa?

Framtiden

- Finns det någonting som varit extra jobbigt i Sverige?
- Vad kan Sverige göra bättre?
- Vad har varit viktigt för dig i Sverige?
- Hur tänker du om framtiden?
- Finns det något du vill berätta för mig som jag inte frågat?